

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
Π.Μ.Σ.: Ψηφιακά Μέσα Επικοινωνίας και Περιβάλλοντα
Αλληλεπίδρασης

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της Νίκης Κουτουλούλη του Νικολάου

A.M.:7983092200010

«Τεχνητή νοημοσύνη και δημοσιογραφία: Πλοήγηση στα
ηθικά διλήμματα μέσα από την ματιά επαγγελματιών των
ΜΜΕ»

Επιβλέποντες:

α) Κωνσταντίνος Μουρλάς

Αθήνα, Αύγουστος 2024

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract.....	3
Εισαγωγή	3
Κεφάλαιο 1: Η εξέλιξη της TN και η επίδραση στην εποχή μας.....	5
1.1 Τι είναι η Εκπαίδευση Αλγορίθμων.....	5
1.2 Η εξέλιξη της TN και η επίδραση στην εποχή μας.....	6
1.3 Τεχνητή Νοημοσύνη, η μεγάλη σύγχρονη πρόκληση	7
1.4 Οι μεγάλοι ειδησεογραφικοί οργανισμοί και η TN	9
Κεφάλαιο 2: Η ανάπτυξη της βιβλιογραφίας για την χρήση TN στη δημοσιογραφία - Σκέψεις και προβληματισμοί	13
2.1 Η ανάπτυξη της βιβλιογραφίας για την χρήση TN στην δημοσιογραφία	13
2.2 Ακούγοντας τους ίδιους τους δημοσιογράφους.....	14
2.3. Η ηθική της τεχνητής νοημοσύνης και η διαφάνεια των αλγορίθμων ..	18
2.4 Η δημοσιογραφία στην εποχή του Chat GPT.....	19
2.5 Αγωνία για τις Θέσεις Εργασίας	20
2.6 Η ηθική της μηχανής.....	22
Κεφάλαιο 3: Πώς η TN αναδιαμορφώνει τον δημοσιογραφικό χώρο και τα «όριά» της.....	26
3.1 Νέες απαιτήσεις	26
3.2 Το νομικό πλαίσιο	27
Κεφάλαιο 4: Σκοπός έρευνας, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα.....	30
4.1 Προσδιορισμός σκοπού / στόχου	30
4.2 Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων	31
4.3 Μεθοδολογία έρευνας.....	31
4.4 Ερευνητική διαδικασία - Συνεντεύξεις	31
4.5 Δείγμα	33
4.6 Εγκυρότητα και αξιοπιστία της έρευνας.....	34

Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση των δεδομένων	35
5.1 Επαγγελματικό Προφίλ	35
5.2 Η χρήση TN σε σύγχρονα, ελληνικά newsroom	36
5.3 Απόψεις δημοσιογράφων για ηθικά ζητήματα που προκύπτουν από την χρήση TN στο newsroom	39
Κεφάλαιο 6: Ανάλυση των δεδομένων	46
Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα	50
Βιβλιογραφικές Αναφορές	55
Παράρτημα: Πίνακες θεματικής ανάλυσης	59

Περίληψη

Ο όρος Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) έχει εισβάλλει στην καθημερινότητά μας και επηρεάζει ήδη πολλούς τομείς, χωρίς πολλές φορές να το καταλαβαίνουμε κιόλας! «Εξυπνες» συσκευές και αυτοματοποιημένα συστήματα ανοίγουν νέες προοπτικές και δίνουν πολλές λύσεις. Τι είναι όμως η Τεχνητή Νοημοσύνη; Είναι μόνο θετικός ο αντίκτυπος των εφαρμογών της; Ποια ηθικά ζητήματα εγείρονται; Μπορεί να ελεγχθεί

ή κινδυνεύουμε να γίνουμε υποχείρια των μηχανών; Ποιος ο ρόλος της ΤΝ στη δημοσιογραφία και ποιό είναι το πλαίσιο που διαμορφώνεται;

Όλα αυτά τα ερωτήματα και πολλά ακόμη γύρω από το πιο σημαντικό θέμα της τεχνολογικής εξέλιξης στην εποχή μας, θα αποτελέσουν το αντικείμενο της συγκεκριμένης εργασίας. Θα δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην εφαρμογή της ΤΝ στη δημοσιογραφία και θα εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για τις προοπτικές που δημιουργούνται, αλλά και για τους κινδύνους που ελλοχεύουν από τη χρήση της.

Abstract

The term Artificial Intelligence (AI) has invaded our everyday life and is already affecting many areas, often without us even realizing it! Smart devices and automated systems that open up new perspectives and provide many solutions. But what is Artificial Intelligence? Do apps only have a positive impact? What ethical issues are raised? Can it be controlled or do we risk becoming slaves to the machines? What is the role of IT in journalism and what is the context it affects? All these questions surrounding the most important topic of technological development in our time, will be the subject of this specific study. We will focus on the use of TN in journalism and finally useful conclusions will be drawn for the perspectives that are created, as well as for the risks inherent in its use.

Εισαγωγή

Η τεχνολογία της τεχνητής νοημοσύνης εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς, παρουσιάζοντας εντυπωσιακές καινοτομίες που σε πρώτη ανάγνωση έρχονται για να κάνουν τη ζωή μας πιο άνετη και πιο απλή. Εφαρμογές στις επιστήμες, στην ιατρική, στην γλώσσα, στην εκπαίδευση, στην κυβερνοασφάλεια και σε πολλούς άλλους τομείς, κάνουν την εμφάνισή τους καθημερινά. Τα έξυπνα κινητά, οι τρισδιάστατοι εκτυπωτές, οι ρομποτικοί βραχίονες αποτελούν προϊόντα των εργαστηρίων που εδώ και πολλά χρόνια χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή όλων μας. Το κοινωνικό τους αποτύπωμα είναι αδιαμφισβήτητο και το ερώτημα που προκύπτει είναι αν μπορούμε πλέον να ζήσουμε, να δουλέψουμε, να διασκεδάσουμε χωρίς αυτές τις συσκευές ή εφαρμογές. Επίσης κατά πόσο τις ελέγχουμε ή μας ελέγχουν.

Η εξυπηρέτηση πελατών εκπροσωπείται σε πολλές περιπτώσεις από αυτοματοποιημένα συστήματα (ρομπότ). Στην ιατρική πολλές εξατομικευμένες θεραπείες σχεδιάζονται και εφαρμόζονται με την βοήθεια της ΤΝ. Βλέπουμε στους δρόμους να κυκλοφορούν αυτοκίνητα χωρίς να χρειάζεται ο οδηγός να παρεμβαίνει, ο οποίος απλά μεταφέρεται έχοντας αφήσει το τελευταίας γενιάς όχημά του να αναλύει δεδομένα σε πραγματικό χρόνο και να λαμβάνει αποφάσεις! Καθημερινό και πολύ συχνό είναι το φαινόμενο των συστάσεων στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης για αγορές, χρήση εφαρμογών, ταξίδια και πολλά άλλα, που προκύπτουν από τη δημιουργία ενός προφίλ για τον κάθε χρήστη και με τη βοήθεια των αλγορίθμων οι εταιρείες επιχειρούν την έμμεση διαφήμισή τους.

Παράλληλα η ενσωμάτωση της ΤΝ στη δημοσιογραφία παρουσιάζει τεράστιες δυνατότητες αλλά και προκλήσεις, που συνοδεύονται από σημαντικά ηθικά ζητήματα. Είναι ένας κλάδος όπου επαναπροσδιορίζεται ο τρόπος επαλήθευσης των ειδήσεων, του χειρισμού μεγάλου όγκου πληροφοριών αλλά και των προσωπικών δεδομένων και της διαφάνειας. Επιπλέον όπως και πριν πολλές δεκαετίες γινόταν κουβέντα για την απώλεια θέσεων εργασίας λόγω της τεχνολογικής ανάπτυξης, το ίδιο θέμα προκύπτει και από την εκτεταμένη εφαρμογή της ΤΝ στον χώρο των ειδήσεων και της πληροφόρησης.

Δεν θα πρέπει να λησμονούμε τι είχε πει κάποτε ο διάσημος αστροφυσικός Στίβεν Χόκινγκ: *«Η ανάπτυξη πλήρως αυτόνομης Τεχνητής Νοημοσύνης θα μπορούσε να φέρει το τέλος της ανθρωπότητας, διότι οι άνθρωποι εξελίσσονται αργά μέσω βιολογικών μηχανισμών και δεν μπορούν να ανταγωνιστούν την εξέλιξη των μηχανών».*

Το θέμα της παρούσας ερευνητικής εργασίας προσδιορίζει την χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης στη δημοσιογραφία στην Ελλάδα, τις ηθικές προεκτάσεις αυτής της χρήσης και το μέλλον του κλάδου εάν συνδυαστεί με εργαλεία ΤΝ, μέσα από τις συνεντεύξεις με δημοσιογράφους σε διαδικτυακούς ιστότους γνωστών ΜΜΕ. Μέσα από μια γενικότερη περιαγωγή στη διεθνή βιβλιογραφία και σε παρόμοιες έρευνες αλλά και μέσα από την κατανόηση της αντίληψης των ίδιων των δημοσιογράφων γίνει η προσπάθεια να απαντηθούν τα εξής ερωτήματα

1. Τι είδους και πόση χρήση γίνεται όσον αφορά τα εργαλεία ΤΝ στην αίθουσα σύνταξης των ειδήσεων;

2. Ποια είναι τα κύρια ηθικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι δημοσιογράφοι κατά τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στη συλλογή και ανάλυση ειδήσεων και ποια τους προβληματίζουν περισσότερο;

3. Πως βλέπουν οι δημοσιογράφοι το μέλλον της δημοσιογραφίας και αν θεωρούν αναγκαία την ύπαρξη νομοθεσίας για την πιο υπεύθυνη χρήση της TN στη δουλειά τους;

Κεφάλαιο 1: Η εξέλιξη της TN και η επίδραση στην εποχή μας

1.1 Τι είναι η Εκπαίδευση Αλγορίθμων

Η εκπαίδευση αλγορίθμων τεχνητής νοημοσύνης (TN) είναι μια σύνθετη διαδικασία που περιλαμβάνει διάφορες μεθόδους και τεχνικές για να βελτιωθεί η απόδοση των «έξυπνων» συστημάτων (Boyd, 2023). Ο τρόπος με τον οποίο τροφοδοτούνται δεδομένα στους αλγόριθμους, καθορίζει τη συμπεριφορά των λογισμικών και ανάλογα υπάρχει αντικειμενική (ή όχι) προβολή ειδήσεων, πολύπλευρη (ή όχι) παρουσίαση θεμάτων επικαιρότητας.

Ο στόχος είναι το μοντέλο που θα προκύψει να μπορεί να γενικεύει, στηριζόμενο σε συγκεκριμένα δεδομένα και στατιστικά και να κάνει προβλέψεις όπου είναι δυνατό, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία ώστε να επιτύχει ουσιαστικά μίμηση της ανθρώπινης σκέψης και κρίσης.

Οι μέθοδοι εκπαίδευσης αλγορίθμων TN συνοπτικά είναι επιγραμματικά οι εξής:

Επιβλεπόμενη Μάθηση (Supervised Learning), Μη Επιβλεπόμενη Μάθηση (Unsupervised Learning), Ημι-Επιβλεπόμενη Μάθηση (Semi-Supervised Learning), Ενισχυτική Μάθηση (Reinforcement Learning) με τις νεότερες εξελίξεις να συμπληρώνουν την εκπαίδευση: Μεταφορά Μάθησης (Transfer Learning), Εκμάθηση Αντιπάλων (Adversarial Training), Αυτόματη μηχανική μάθηση (Automated Machine Learning - AutoML), Ομοσπονδιακή Μάθηση (Federated Learning), Αντιπροσωπευτική Μάθηση (Representation Learning) (Chahal & Gulia, 2019).

Οι διαφορές τους και οι επιμέρους ιδιαιτερότητες έχουν να κάνουν πάντα με το στόχο για τον οποίο προετοιμάζονται οι αλγόριθμοι και σε ποια προγράμματα θα χρησιμοποιηθούν. Ανάλογα λοιπόν, τροφοδοτούνται με στοιχεία που θα οδηγήσουν

στην δημιουργία πλαισίου τεχνητής σκέψης και ανάλογης αντίδρασης σε συγκεκριμένα σενάρια, τα οποία συνδυάζονται με μεγάλη ευχέρεια και σε μεγάλο αριθμό δεδομένων, ταχύτατα με ακρίβεια.

Οι παραπάνω διεργασίες απαιτούν σημαντική υπολογιστική ισχύ που συνεπάγεται μεγάλη ποσότητα πόρων, γεγονός δυνητικά περιοριστικό για μικρότερες εταιρείες ή ερευνητές (Beckett, 2020).

1.2 Η εξέλιξη της TN και η επίδραση στην εποχή μας

Γενικά η εκπαίδευση αλγορίθμων TN εξελίσσεται καθημερινά, με νέες τεχνικές και μεθόδους που βελτιώνουν την απόδοση και την αποτελεσματικότητα των «έξυπνων» συστημάτων. Είναι προφανές ότι αναφερόμαστε σε μία κατάσταση δυναμική, όπου ανακαλύπτονται νέες δυνατότητες και προκλήσεις, οι οποίες απαιτούν συνεχή επαγρύπνηση από εξειδικευμένο προσωπικό για να υπάρχει πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων της TN αλλά και θωράκιση από τους αναπόφευκτους κινδύνους.

Οι πρόσφατες εξελίξεις στην τεχνολογία της τεχνητής νοημοσύνης (TN) και της μηχανικής μάθησης έχουν οδηγήσει σε καινοτομίες και προτάσεις ανάπτυξης διαμορφώνοντας ένα διαφορετικό, πιο αποδοτικό και απαιτητικό εργασιακό περιβάλλον. Το δυναμικό της TN αποτελεί τη βάση για ένα διαφορετικό μέλλον.

Τα προηγμένα γλωσσικά μοντέλα (πχ ChatGPT) έχουν τη δυνατότητα να κατανοούν και να αναπαράγουν την ανθρώπινη γλώσσα με εξαιρετική ακρίβεια. Βρίσκουν χρήση σε πολλές εφαρμογές, όπως η εξυπηρέτηση πελατών και η δημιουργία περιεχομένου, ενώ οι εκτιμήσεις κάνουν λόγο ακόμη και για ιατρικές γνωματεύσεις στο άμεσο μέλλον.

Η γνωστή Google για παράδειγμα, με το BERT (Bidirectional Encoder Representations from Transformers) και το T5 (Text-To-Text Transfer Transformer), συνεχίζει να προσπαθεί να ελέγξει τον τομέα του NLP (Natural Language Processing) δηλαδή της υποστήριξης και της διαχείρισης της ανθρώπινης γλώσσας (Devlin et al. , 2018, Cameron R.Wolfe, 2023).

Παράλληλα «τρέχουν» οι εξελίξεις στην ανάλυση και επεξεργασία εικόνας. Η αναγνώριση εικόνων που χρησιμοποιείται για δημιουργία περιεχομένου βίντεο και φωτογραφιών στο χώρο της τέχνης, της διαφήμισης και της ψυχαγωγίας , είναι πλέον κάτι κοινό και μπορεί να γίνει ακόμη και από ένα κινητό τηλέφωνο.

Τα Αυτόνομα Οχήματα και η Ρομποτική, είναι άλλοι δύο κλάδοι που επιχειρούν να αντικαταστήσουν τον άνθρωπο με υπολογιστές και ρομπότ. Κάποτε σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Σήμερα (καλή ή κακή) πραγματικότητα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εφαρμογές της ΤΝ στην Ιατρική και στο χώρο της Υγείας γενικότερα. Η ανάλυση ιατρικών απεικονιστικών εξετάσεων έχει απλοποιηθεί, έχει γίνει ακριβέστερη και ταχύτερη και οδηγεί σε έγκαιρη πρόγνωση ασθενειών και τη σύσταση θεραπειών. Ήδη υπάρχουν εταιρείες που αναλύοντας ιατρικά δεδομένα και ιατρικό ιστορικό επιχειρούν την εξαγωγή ιατρικής γνώματευσης μέσω υπολογιστή, με ότι αυτό συνεπάγεται χωρίς την ανθρώπινη παρέμβαση και κρίση σε ένα τόσο σημαντικό θέμα (HUB ΕΚΠΑ, 2022).

Η αρχειοθέτηση πληροφοριών και η γρήγορη ανάκτησή τους είναι από την άλλη ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για το χώρο της υγείας, που περιορίζει την πιθανότητα λάθους.

Γενικότερα, η αυτοματοποίηση και η επιλογή αλγορίθμων σε πάρα πολλούς τομείς της ζωής μας οδηγεί σε βελτιστοποίηση και αναλυτική επεξεργασία δεδομένων.

Στον κλάδο της Βιομηχανίας και της Παραγωγής για παράδειγμα, υπάρχουν προγράμματα για πρόβλεψη βλαβών ή προληπτική συντήρηση εξοπλισμού, βελτιώνοντας την αποδοτικότητα και μειώνοντας το κόστος.

Όλα αυτά σίγουρα εγείρουν νομικά ζητήματα και αγγίζουν το όριο σε θέματα ηθικής. Οι κανονισμοί και τα πλαίσια ηθικής που διαμορφώνονται από τις κυβερνήσεις και τους οργανισμούς, θεωρητικά είναι στην κατεύθυνση της διασφάλισης του δικαίου και των προσωπικών δεδομένων.

Η συνεχής καινοτομία οδηγεί σε νέα επίπεδα απόδοσης και εφαρμογών, ενώ ταυτόχρονα τα όρια που πρέπει να τεθούν είναι ένα τεράστιο θέμα συζήτησης και διαπραγματεύσεων όπου προκύπτει θέμα επιβολής νέων καταστάσεων από τους έχοντες τα κλειδιά της νέας τεχνολογίας, πολλές φορές σε βάρος των κοινωνικών συνόλων και του περιβάλλοντος με αποκλειστικό στόχο το κέρδος.

1.3 Τεχνητή Νοημοσύνη, η μεγάλη σύγχρονη πρόκληση

Το 1877 ο Γκράχαμ Μπελ δέχτηκε σφοδρή επίθεση από τους New York Times για την εφεύρεση του, το τηλέφωνο! Το βασικό επιχείρημα ήταν ότι θα παραβίαζε κάθε

ιδιωτικότητα, θα έκανε τους ανθρώπους τεμπέληδες και αντικοινωνικούς, ενώ συνέχισαν λίγα χρόνια μετά την πρώτη εμφάνιση του, τονίζοντας πως «δεν θα είμαστε ο ένας τίποτα για τον άλλο παρά μόνο ένας σωρός ζελέ» (Μαυρόπουλος, 2024, σελ.24).

Μεγάλες ήταν και οι αντιδράσεις στην εφεύρεση του ραδιοφώνου γύρω στο 1900, όπου μάλιστα υπήρχαν δημοσιευμένες ανησυχίες ακόμη και από τον ίδιο τον εφευρέτη του, Γουλιέλμο Μαρκόνι (αν και για πολλούς πραγματικός εφευρέτης θεωρείται ο Νικόλα Τέσλα).

Τον Μάιο του 2023 ο 75χρονος Τζέφρι Χίντον, επιστήμονας της TN και υψηλόβαθμο στέλεχος της Google, σε δηλώσεις του στο BBC αναφέρθηκε στους κινδύνους που συνοδεύουν την ανάπτυξη της TN. Παράλληλα σε άρθρο του στους New York Times εξήγησε ότι το είδος της (τεχνητής) νοημοσύνης που αναπτύσσεται δεν θα πρέπει να μας ανησυχεί ιδιαίτερα, καθώς μιλάμε για κάτι διαφορετικό από την ανθρώπινη νοημοσύνη, διαχωρίζοντας σε βιολογικά και ψηφιακά συστήματα νοημοσύνης. (Μαυρόπουλος, 2024, σελ. 25).

Γίνεται εύκολα κατανοητό, ότι ανέκαθεν η εμφάνιση μιας καινοτομίας τρώμαζε τους ανθρώπους, δημιουργούσε ανησυχία, προκαλούσε φόβο ίσως. Θα μπορούσαμε να το παρομοιάσουμε με την αδράνεια της ύλης και τον πρώτο νόμο του Νεύτωνα: Κάθε σώμα αντιστέκεται στη μεταβολή της κινητικής του κατάστασης. Θα λέγαμε τηρουμένων των αναλογιών, ότι ο άνθρωπος αντιστέκεται σε κάθε μεταβολή, που τη νιώθει σαν απειλή για τη διαμορφωμένη κατάσταση στην οποία διαβιώνει κάθε εποχή. Με τον καιρό, με το πέρασμα του χρόνου όλα αυτά φιλτράρονται, αξιολογούνται στις πραγματικές τους διαστάσεις και επικρατούν ή απορρίπτονται.

Η TN αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη πρόκληση για τα ΜΜΕ στην εποχή μας, όπου όλα χαρακτηρίζονται από ταχύτητα και διαδραστικότητα. Η πρώτη αίσθηση είναι ότι η TN προσφέρει απίστευτες δυνατότητες στη μετάδοση της είδησης σε πραγματικό χρόνο, στην επεξεργασία τεράστιου όγκου δεδομένων σε ελάχιστο χρόνο και στην αρχειοθέτηση εικόνων και πληροφοριών με τρόπο εύληπτο και κατανοητό από το ευρύ κοινό. Ένα δημοσιογραφικό κείμενο που αποτελεί προϊόν τεχνητής επεξεργασίας και όχι ανθρώπινης σκέψης και καταγραφής, είναι πλέον γεγονός.

Το μεγάλο ερωτηματικό όμως είναι αν η TN καταφέρει να αντικαταστήσει το ταλέντο στο γράψιμο, την διασταυρωμένη είδηση, την ταχύτητα μετάδοσης, την οξυδέρκεια σε

ευρηματικούς τίτλους, την ανθρώπινη φαντασία γενικότερα και σε ποιο βαθμό όπως και με τι κόστος για το ίδιο το επάγγελμα;

Ήδη στις ΗΠΑ, στην Κίνα και σε μεγάλα ευρωπαϊκά συγκροτήματα τα ψηφιακά εργαλεία ετοιμάζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινούνται οι δημοσιογράφοι, που από τη μία καταλαβαίνουν ότι πρέπει να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και από την άλλη νιώθουν την απειλή για την επαγγελματική τους καριέρα και επιβίωση (Wang, 2021).

Υπάρχει η σαφής διαπίστωση ότι η τεχνητή νοημοσύνη δίνει τεράστιες δυνατότητες σε όλα τα στάδια παραγωγής της είδησης: από τον εντοπισμό, την ανάλυση και την επιμέλειά της ώστε να γίνει πιο ενδιαφέρουσα, εύστοχη και εξατομικευμένη (Beckett, 2019).

Παράλληλα όμως τα συγκεκριμένα πλεονεκτήματα που φέρνει στις αίθουσες σύνταξης, είναι πιθανό να μεταφραστούν σε μειώσεις δαπανών, που αγγίζουν το ανθρώπινο δυναμικό. Επιπλέον ελλοχεύουν κίνδυνοι για τους ίδιους τους δημοκρατικούς θεσμούς στη διαδικασία αναμετάδοσης της είδησης, σε μια εποχή που ήδη τα fake news μέσω του διαδικτύου και των social media αναμιγνύονται όλο και περισσότερο με την πραγματικότητα δημιουργώντας ένα θολό τοπίο.

1.4 Οι μεγάλοι ειδησεογραφικοί οργανισμοί και η TN

Η Washington Post έχει πειραματιστεί με την αυτοματοποιημένη σύνταξη ειδήσεων (χρησιμοποιούνται και οι όροι «ρομποτική δημοσιογραφία» ή «αυτοματοποιημένη δημοσιογραφία») χρησιμοποιώντας το λογισμικό Heliograf, από το καλοκαίρι του 2016 με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο στη Βραζιλία.

Το Heliograf συνέβαλε στην ανάλυση δεδομένων σχετικά με τα αγωνίσματα, τα οποία συνδέθηκαν με σχετικές φράσεις σε ένα πρότυπο ιστορίας και ο υπολογιστής ανέλαβε να προσθέσει τις πληροφορίες για να δημιουργήσει μια ιστορία, ένα ρεπορτάζ που ήταν σε θέση να δημοσιευτεί σε διάφορες ιστοσελίδες. Το συγκεκριμένο λογισμικό «σκανάρει» λάθη που εντοπίζει στην αλληλουχία των στατιστικών ενισχύοντας την αξιοπιστία. Κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, το Heliograf ήταν σε θέση να παρακολουθεί πληροφορίες σχετικά με βαθμολογίες και καταμετρήσεις μεταλλίων σε πραγματικό χρόνο, δίνοντας τον χρόνο στους δημοσιογράφους να ασχοληθούν αποκλειστικά με τη δημιουργία περιεχομένου. Τα προϊόντα αυτοματοποιημένης

δημοσιογραφίας αφορούσαν αρχικά τον αθλητισμό και τα οικονομικά λόγω της δυνατότητας να επεξεργαστούν και να χρησιμοποιηθούν ανάλογα τα πολλά στατιστικά (Washington Post, 2016).

Το 2015 οι New York Times υλοποίησαν μια πειραματική έκδοση TN, που έγινε γνωστή ως Editor. Στόχος της εφαρμογής ήταν η απλοποίηση της δημοσιογραφικής διαδικασίας. Με άλλα λόγια όταν ένας δημοσιογράφος συντάσσει ένα άρθρο και θέλει να επισημάνει κάποια στοιχεία με ετικέτες, «καταλαβαίνει» το Editor με την επανάληψη, τις συνήθειες του συντάκτη, κάνει αναζήτηση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο και προσφέρει πληροφορίες και δεδομένα για τις ζητούμενες κατηγορίες (πχ γεγονότα, άτομα, τοποθεσίες, ημερομηνίες). Έτσι κάνει τις πληροφορίες πιο εύκολα προσβάσιμες, απλοποιώντας τη διαδικασία έρευνας και παρέχοντας γρήγορο και ακριβή έλεγχο γεγονότων (Aronis, 2020).

Οι New York Times χρησιμοποιούν επίσης την TN για να περιορίζουν τα σχόλια των αναγνωστών, επικαλούμενοι την ενθάρρυνση εποικοδομητικής συζήτησης και την αντιμετώπιση παρενόχλησης ή λεκτικής κακοποίησης, για να δικαιολογήσουν την αρχική λογοκρισία.

Η συγκεκριμένη ενότητα σχολίων των Times (φόρουμ) εποπτεύεται από μια ομάδα ατόμων που είναι υπεύθυνα για τον μη αυτόματο έλεγχο χιλιάδων σχολίων καθημερινά.

Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται περιορισμός του σχολιασμού στο 10% όλων των άρθρων των Times. Η εφαρμογή αυτή ωθεί τους ιστορικούς Times της Νέας Υόρκης, να δοκιμάζουν νέες λύσεις TN για να τροποποιήσουν τον έλεγχο των σχολίων αλλά και την επέκταση της δυνατότητας σχολιασμού σε περισσότερα άρθρα, με απώτερο στόχο την εξοικονόμηση κόστους και την δημιουργία ενός πιο ελκυστικού περιβάλλοντος συνομιλίας για το κοινό της (ηλεκτρονικής) εφημερίδας (Washington Post, 2016). Υπάρχει μία εφαρμογή (Perspective API) κατηγοριοποιεί ταχύτατα που τα σχόλια του κοινού και οι συμμετέχοντες μπορούν γρήγορα να δουν σχόλια που χαρακτηρίζονται «τοξικά» και να τα αποφύγουν. Θεωρείται ένας καλός τρόπος για τους χρήστες που αλληλεπιδρούν με σχόλια και τους ενδιαφέρει να αποφεύγουν αυτά που έχουν αυτοσκοπό τη δημιουργία έντασης και διαδικτυακών διαπληκτισμών, ώστε να έχουν μία εποικοδομητική ανταλλαγή απόψεων (Lees et al., 2022).

Το Yahoo! ασχολήθηκε επίσης με τον αθλητισμό προκειμένου να αξιοποιήσει τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών. Μεγάλο μέρος της αρχικής κάλυψης των μέσων

ενημέρωσης σχετικά με τη «δημοσιογραφία ρομπότ» (πριν από δύο ή τρία χρόνια) αφορούσε αθλητικές και οικονομικές ιστορίες στο Yahoo!. Παρά την παρακμή της εταιρείας για μια δεκαετία (και την εξαγορά του από τον τηλεπικοινωνιακό γίγαντα Verizon), το Yahoo! εξακολουθεί να μπορεί να υπερηφανεύεται για τεράστιο αριθμό ακολούθων (followers) στις ειδήσεις, τα οικονομικά και τα αθλητικά της μέσα ενημέρωσης.

Το Automative Insights – ένας εξέχων προμηθευτής παραγωγής φυσικών γλωσσών – περιλαμβάνει μια μελέτη περίπτωσης σχετικά με τη δουλειά του με το Yahoo! Η συγκεκριμένη εφαρμογή ισχυρίζεται ότι δημιουργώντας περιεχόμενο (άρθρα, αναφορές, email) με δεδομένα από συγκεκριμένες αθλητικές ομάδες μπορεί να πετύχει διπλό στόχο: Πρώτον, η εταιρεία να προσελκύει αναγνώστες για μεγαλύτερες περιόδους σύνδεσης με προσαρμοσμένο, πλούσιο περιεχόμενο (με βάση αθλητικά δεδομένα). Δεύτερον, οι διαφημιστές που αναζητούν εναγωνίως ελκυστικό υλικό και είναι πρόθυμοι να ξοδέψουν περισσότερα σε διαφημίσεις, θα κερδίσουν περισσότερη έκθεση για περισσότερο χρόνο με περισσότερους χρήστες.

Το BBC με την μεγάλη ιστορική του διαδρομή αποτελεί ένα πεδίο συγκέντρωσης τεράστιου όγκου δεδομένων, που αφορούν κυρίως αρχεία από καθημερινές ειδήσεις. Στοιχεία από πολλές πηγές ειδήσεων, κυβερνητικές πηγές και εσχάτως από το διαδίκτυο.

Το ζητούμενο είναι ένας τρόπος να συνδεθούν όλα αυτά τα δεδομένα μεταξύ τους με τρόπο που θα τα έκανε πιο προσβάσιμα και ταυτόχρονα περισσότερο αξιοποιήσιμα. Από το 2012, τα εργαστήρια ειδήσεων του BBC χρησιμοποιούν το εργαλείο εξαγωγής δεδομένων Juicer για να επιχειρήσουν ακριβώς αυτό.

Το μηχάνημα παρακολουθεί περίπου 850 παγκόσμιες ροές ειδήσεων RSS, συγκεντρώνει και εξάγει άρθρα ειδήσεων από το BBC και εξωτερικές πηγές. Στη συνέχεια, κατηγοριοποιεί τις ιστορίες και τις οργανώνει ανά κατηγορία (οργανισμούς, τοποθεσίες, άτομα και πράγματα) έχοντας αντιστοιχίσει τις ανάλογες ετικέτες. Με την εφαρμογή αυτή, όταν ένας δημοσιογράφος αναζητά τις τελευταία άρθρα για ένα συγκεκριμένο θέμα, ο Juicer αναζητά γρήγορα στον ιστό και παρέχει μια λίστα με σχετικό περιεχόμενο (BBC, 2015).

Το 2016, το Reuters συνεργάστηκε με την εταιρεία σημασιολογικής τεχνολογίας Graphiq, για να παρέχει στους εκδότες ειδήσεων ένα ευρύ φάσμα δωρεάν

διαδραστικών απεικονίσεων δεδομένων σε ένα φάσμα θεμάτων, όπως ψυχαγωγία, αθλήματα και ειδήσεις. Οι συντάκτες μπορούν να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα μέσω του Reuters Open Media Express, όπου ενσωματώνονται οι οπτικοποιήσεις δεδομένων σε πραγματικό χρόνο. Με την καινοτομία αυτή μπορεί ένας συντάκτης να προσελκύει το κοινό και να παρέχει ειδήσεις που βασίζονται στην εικόνα και είναι οπτικά ελκυστικές αλλά και κατανοητές για το μήνυμα που θέλουν να μεταδώσουν. Καθώς οι αλγόριθμοι του Graphiq εξελίσσονται και ενημερώνονται συνεχώς, το εργαλείο παρέχει ταχύτατη πρόσβαση στα δεδομένα. Χωρίς να είναι απαραίτητη η σύνδεση κάθε είδησης με εικόνα, η συγκεκριμένη εφαρμογή οπτικοποιεί με τη βοήθεια της TN και παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας μιας ιστορίας πολύ πιο ελκυστικής για το κοινό, σε σχέση με πχ με έναν απλό πίνακα ή γράφημα. Έτσι μπορούν να παρουσιαστούν σύνθετες πληροφορίες άμεσα και κατανοητά (Reuters, 2016).

Το Associated Press άρχισε να χρησιμοποιεί για πρώτη φορά την TN για τη δημιουργία ειδησεογραφικού περιεχομένου το 2013, αντλώντας στοιχεία δεδομένα για την παραγωγή ρεπορτάζ για αθλητισμό και οικονομία. Στην αίθουσα σύνταξης του συγκεκριμένου πρακτορείου ειδήσεων, χρησιμοποιείται το NewsWhip για να δίνει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα απέναντι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το Twitter, το Facebook, το Pinterest και το LinkedIn. Παρέχει αναλυτικά στοιχεία του NewsWhip αξιοποιώντας δυνατότητες όπως συγκριτική αξιολόγηση ανταγωνιστών σε όλα τα κοινωνικά δίκτυα, αλληλεπίδραση κοινού γύρω από λέξεις-κλειδιά και προσδιορισμός παραγόντων επιρροής (Rodrigues, 2017).

Πέρα από την παρακολούθηση ειδήσεων, το εντυπωσιακό είναι ότι μπορεί να αναλύσει μια πραγματική ή ιστορική χρονική περίοδο σε οποιαδήποτε χρονική κλίμακα μεταξύ 30 λεπτών και 3 ετών και να παρέχει στους δημοσιογράφους ειδοποιήσεις σε πραγματικό χρόνο ή ημερήσιες αναλύσεις.

Στην κατεύθυνση αυτή ανάλογες εφαρμογές υπόσχονται εκτός από ταχύτητα και του εύρους αναζήτησης, μεγαλύτερη ακρίβεια δεδομένων και ελάττωση σφαλμάτων κατά την αντιγραφή. Δημιουργείται επομένως ένα πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ συστημάτων TN με απώτερο σκοπό την αντικατάσταση της χειρωνακτικής εργασίας με το μάρκετινγκ επιρροής, την έρευνα και την ανάλυση ανταγωνισμού. Όπως και με την περίπτωση του Yahoo!, έτσι και το Automated Insights του Associated Press, δεν έχει στόχο τις μακροσκελείς ιστορίες αλλά με τη χρήση TN στοχεύει στην ταχύτατη

‘‘μετάφραση’’ ακατέργαστων δεδομένων οικονομικής φύσης σε ενημερωτικά άρθρα (de-Lima-Santos et al. 2022).

Προφανώς η λίστα με τα «επιτεύγματα» της TN είναι μακροσκελής και δύσκολα μπορεί να πλαισιωθεί σε όλο το εύρος της στην παρούσα εργασία, αλλά είναι φανερό το πώς εξελίσσονται τα πράγματα και ποιες είναι οι τάσεις που δημιουργούνται.

Κεφάλαιο 2: Η ανάπτυξη της βιβλιογραφίας για την χρήση TN στη δημοσιογραφία - Σκέψεις και προβληματισμοί

2.1 Η ανάπτυξη της βιβλιογραφίας για την χρήση TN στην δημοσιογραφία

Η ανάπτυξη της βιβλιογραφίας διεθνώς σχετικά με την Τεχνητή Νοημοσύνη και τη δημοσιογραφία περιλαμβάνει σημαντικές συμβολές όπως αυτή του Fanta (2017) για την αυτοματοποίηση της δημοσιογραφίας σε ευρωπαϊκά πρακτορεία ειδήσεων, που μεταξύ άλλων αναφέρει πως η TN, μπορεί όχι μόνο να παράγει μαζικά άρθρα αλλά να βοηθήσει σε χρόνο τον δημοσιογράφο ώστε να ασχοληθεί με ερευνητική δημοσιογραφία.

Στην έκθεση από την άλλη των Marconi και Siegman (2017) για την αυτοματοποίηση στην δημοσιογραφία και συγκεκριμένα στο Associated Press (AP) αναδεικνύεται όλο το εύρος των τεχνικών που περιλαμβάνει η TN στο τομέα παραγωγής ειδήσεων μέσα από απόψεις ειδικών αλλά και πώς ο δημοσιογράφος μπορεί να προσαρμοστεί σε μια νέα πραγματικότητα.

Ο Dörr (2016) από την άλλη πραγματοποίησε επίσης ημιδομημένες συνεντεύξεις με παρόχους υπηρεσιών Natural Language Generation (NLG) και εξέτασε μεταξύ άλλων, αν η NLG είναι έτοιμη σε τεχνικό επίπεδο να εκτελεί επαγγελματική δημοσιογραφία, ενώ μελέτες όπως του Lindén (2017) εκθέτουν ποιοτικά δεδομένα από 24 διερευνητικές συνεντεύξεις εμπειρογνομώνων, με στόχο να δείξουν τον αντίκτυπο των αλγορίθμων στην παραγωγή περιεχομένου των μέσων ενημέρωσης, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτό διαταράσσει τη δημοσιογραφική πρακτική.

Μια πολύ ολοκληρωμένη έρευνα είναι επίσης αυτή του εργαστηρίου Journalism AI του London School of Economics and Political Science (2019). Πραγματοποίησε μια εκτενή μελέτη σε 71 οργανισμούς από 32 χώρες, αναδεικνύοντας τις προκλήσεις στην υιοθέτηση του AI σε αίθουσες σύνταξης. Υπογραμμίζει ορισμένες από τις προκλήσεις που παρατηρούνται στην υιοθέτηση αυτών των εργαλείων, όπως οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι (27%), η έλλειψη γνώσεων ή δεξιοτήτων (24%), και η δημοσιογραφική αντίσταση (24%), συμπεριλαμβανομένου του φόβου απώλειας θέσεων εργασίας, της αλλαγής των εργασιακών (Beckett, 2019).

Παρόλο που δεν μπορούν να αυτοματοποιηθούν όλες οι δημοσιογραφικές διαδικασίες, οι δημοσιογράφοι πρέπει να αναβαθμίσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους για να κατανοούν και να χρησιμοποιούν σωστά αυτά τα εργαλεία (EBU, 2019). Οι ερευνητές του Tow Center for Digital Journalism τονίζουν την ανάγκη εξειδικευμένης εκπαίδευση για την κατανόηση και την ηθική χρήση της τεχνολογίας (Hansen, Roca-Sales, Keegan & King, 2017).

Όσον αφορά την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητα των ειδήσεων, σε έρευνα, διαπιστώθηκε ότι οι χρήστες ενδιαφέρονται να γνωρίζουν αν μια είδηση επιλέχθηκε από άνθρωπο ή μηχανή (Thurman et al., 2018).

Φυσικά και ο τομέας των ηθικών επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρουν οι χρήσεις εργαλείων AI στην δημοσιογραφία έχει επίσης μελετηθεί. Οι συγγραφείς υπογραμμίζουν την ανάγκη προστασίας της ελευθερίας του λόγου, της διαφάνειας και της λογοδοσίας, και τονίζουν τους κινδύνους της παραπληροφόρησης και της έλλειψης πολυφωνίας και ποικιλομορφίας, στις ειδήσεις (Helberger, 2019). Τα συστήματα αυτά ενδέχεται να προβάλλουν μεροληπτικές πληροφορίες στους χρήστες, ενισχύοντας έτσι τις προκατασκευασμένες ιδέες, περιορίζοντας την ποικιλομορφία του περιεχομένου (Ignatidou, 2019).

2.2 Ακούγοντας τους ίδιους τους δημοσιογράφους

Σε γενικές γραμμές, ό,τι μπορεί να αυτοματοποιηθεί, θα αυτοματοποιηθεί – και μπορούμε να περιμένουμε ότι η δημοσιογραφία δεν θα διαφέρει. Ωστόσο, δεν προβλέπεται ότι οι τρέχουσες εξελίξεις της τεχνητής νοημοσύνης στη δημοσιογραφία είναι το τέλος του ρόλου του δημοσιογράφου ή του συγγραφέα.

Είναι υπαρκτός ο κίνδυνος σίγουρα για θέσεις εργασίας που συνήθως διεκπεραιώνουν διαδικασίες ρουτίνας και μπορούν να αυτοματοποιηθούν, όπως είναι η αρχειοθέτηση και η έρευνα και αναζήτηση στατιστικών. Στους τομείς αυτούς (όπως και σε κάποιους παρεμφερείς), η ταχύτητα και η αξιοπιστία που προσφέρουν τα συστήματα TN, δίνουν σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα, που επιπλέον είναι και πιο οικονομικό, καθώς η αρχική επένδυση στον εξοπλισμό και στο λογισμικό, θα κάνει γρήγορα απόσβεση σαν αντιστάθμισμα του περιορισμού της μισθοδοσίας.

Η ενδεχόμενη αυτή απώλεια θέσεων εργασίας θα συνοδεύεται οπωσδήποτε από «μετατόπιση» ειδικοτήτων καθώς οι άνθρωποι οι οποίοι έκαναν μία συγκεκριμένη δουλειά, θα χρειαστούν πλέον στην υποστήριξη και διαχείριση του μεγαλύτερου όγκου δεδομένων.

Η ανησυχία για το αν σε μία αίθουσα σύνταξης στο άμεσο μέλλον θα πρωταγωνιστούν οι έξυπνες μηχανές ή θα αντέξει ο ανθρώπινος παράγοντας, είναι κάτι υπαρκτό και θα αποδειχθεί άμεσα. Αυτό που είναι βέβαιο προς το παρόν είναι ότι η TN έχει ήδη μια ξεχωριστή θέση στην παραγωγή των ειδήσεων και αποτελεί απαραίτητο παράγοντα στην εξοικονόμηση χρόνου και χρημάτων, στην αύξηση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας αποτελώντας ένα σημαντικό εργαλείο για τους δημοσιογράφους.

Οι διαπιστώσεις και προβληματισμοί που προκύπτουν από την παρουσία της TN στο χώρο της ενημέρωσης, συζητήθηκαν σε ημερίδα που διοργάνωσε η ΠΟΕΣΥ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών) την Παρασκευή 8 Δεκεμβρίου 2023 στο κτήριο της ΕΣΗΕΑ. Με ομιλητές δημοσιογράφους, πανεπιστημιακούς και ειδικούς, επιχειρήθηκε μία προσέγγιση σε όλες τις πτυχές της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης στα Μέσα Ενημέρωσης (ηθικές, εργασιακές, παραγωγής περιεχομένου) αναδεικνύοντας τον προβληματισμό και την ανησυχία των επαγγελματιών του κλάδου (Τριανταφύλλου, 2023).

Η χαρτογράφηση των νέων προκλήσεων και η προσπάθεια διαχείρισης του δυναμικού που εμπεριέχει η TN, θα μπορούσε να ορίσει ένα υγιές πλαίσιο δράσης των αλγορίθμων και των εφαρμογών τους ώστε να περιοριστεί η αυτόνομη και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των μηχανιστικών συστημάτων και να περιοριστούν σε ένα ρόλο «έξυπνου βοηθού».

Πολλές και ενδιαφέρουσες απόψεις συνθέτουν ένα ανομοιογενές παζλ σκέψεων, στάσεων και συμπερασμάτων που σίγουρα θα μας απασχολήσουν στο μέλλον. Οι βασικοί προβληματισμοί εστιάζουν στους κινδύνους που ανακύπτουν για την

ελευθερία της έκφρασης και την εγκυρότητα της πληροφόρησης και φυσικά για τις εργασιακές σχέσεις στα μέσα ενημέρωσης.

Σύμφωνα με την Καθημερινή (2023) οι αισιόδοξοι υποστηρίζουν ότι οι δημοσιογραφικές δεξιότητες είναι αναντικατάστατες και απλά θα υπάρχουν εσωτερικές μετακινήσεις και πιθανότατα αλλαγές ειδικότητας. Οι νέες τεχνολογίες θα αλλάξουν τον τρόπο άσκησης του επαγγέλματος και θα απαιτήσουν νέες δεξιότητες. *«Τα ΜΜΕ ήταν, είναι και θα είναι οι άνθρωποί τους. Η απόδοση ενός δημοσιογράφου αποτελεί το γινόμενο των ατομικών χαρακτηριστικών του επί την εργασιακή προσπάθειά του επί την οργανωσιακή υποστήριξη που έχει. Οι νέες τεχνολογίες θα αλλάξουν τον τρόπο άσκησης του επαγγέλματος και θα απαιτήσουν νέες δεξιότητες»* (Γιώτα Αντωνοπούλου, καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου)

Η κρίση αξιοπιστίας εδώ και δεκαετίες και ο κίνδυνος της προπαγάνδας και της αναπαραγωγής τοξικών αντιλήψεων είναι ορατός. *«Οι μεγάλοι παίκτες ορίζουν την αρχιτεκτονική των πλατφορμών έχουν εμπλακεί και στα θέματα της τεχνητής νοημοσύνης. Υπάρχει ο κίνδυνος να υπερεκπροσωπούνται ή να υποεκπροσωπούνται ορισμένες απόψεις»* (καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Λίλιαν Μήτρου).

Ταυτόχρονα στην διεθνή έρευνα του LSE που αναφέρθηκε παραπάνω (Beckett, 2017) την περίοδο Απριλίου – Ιουλίου 2023, αξιοποιήθηκε η πρωτοβουλία JournalismAI για να διαπιστωθεί πρώτα απ' όλα ότι οι εφαρμογές παραγωγής τεχνητής νοημοσύνης (Generative AI), όπως το ChatGPT, παρουσιάζουν αναμφισβήτητα νέες ευκαιρίες για τον δημοσιογραφικό χώρο. Την ίδια στιγμή δεν παραβλέπονται όμως και οι ανισότητες μεταξύ μεγάλων και μικρών ειδησεογραφικών οργανισμών που δεν επιτρέπουν τα οφέλη αυτά να είναι καθολικά.

Το JournalismAI είναι μια παγκόσμια πρωτοβουλία του Polis, της δημοσιογραφικής δεξαμενής σκέψης του «London School of Economics and Political Science» και υποστηρίζεται από την πρωτοβουλία της Google «Google News Initiative». Ο στόχος του είναι να υποστηρίξει τη χρήση ΤΝ από τους ειδησεογραφικούς οργανισμούς και να προωθή την ενημέρωση γύρω από τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογικές καινοτομίες, ενθαρρύνοντας τη συζήτηση σχετικά με τις επιπτώσεις της στη σύγχρονη δημοσιογραφία.

Η συγκεκριμένη έρευνα παρουσιάστηκε στο Διεθνές Φόρουμ Δημοσιογραφίας που διοργάνωσε ο μη κερδοσκοπικός δημοσιογραφικός οργανισμός IMEDD στην Αθήνα

(2023) και συμμετείχαν περισσότεροι από 100 ειδησεογραφικοί οργανισμοί από 46 χώρες.

Σύμφωνα με την έρευνα οι 3 στους 4 χρησιμοποιούν TN σε τουλάχιστον έναν από τους τομείς συλλογής, παραγωγής και διανομής ειδήσεων. Ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό, το 85% των δημοσιογράφων, τεχνικών και διευθυντών ειδησεογραφικών οργανισμών που απάντησαν στις ερωτήσεις, δήλωσαν ότι έχουν δοκιμάσει την TN για δημιουργία κειμένου (generative AI) ή για να ολοκληρώσουν κάποιες εργασίες.

Η εξοικονόμηση χρόνου αποτελεί το μεγαλύτερο πλεονέκτημα σύμφωνα με τις απαντήσεις των επαγγελματιών του χώρου, αναφέροντας εργασίες που απαιτούν χρόνο, όπως η απομαγνητοφώνηση συνεντεύξεων και ο έλεγχος των γεγονότων (fact-checking).

Πολύ περισσότερο, υπήρχε μεγάλο ποσοστό (80%) στις θετικές απαντήσεις για ακόμη μεγαλύτερο ρόλο για την TN στις δημοσιογραφικές αίθουσες στο μέλλον. Πιο συγκεκριμένα, σε τέσσερις κυρίως τομείς: στον έλεγχο γεγονότων και στην ανάλυση της παραπληροφόρησης, στην εξατομίκευση του περιεχομένου, στη σύνοψη και δημιουργία κειμένου και στη χρήση λογισμικών που εξυπηρετούν αυτοματοποιημένες συνομιλίες (Beckett 2019).

Από την άλλη, δεν ήταν λίγοι (60%) όσοι εξέφρασαν ανησυχία για τις ηθικές επιπτώσεις της TN στην ποιότητα της σύνταξης και στη δημοσιογραφική δεοντολογία.

Η εμπορευματοποίηση της δημοσιογραφίας και η μείωση της εμπιστοσύνης του κοινού τέθηκαν ως κομβικά θέματα που χρειάζονται περαιτέρω προσοχή και μελέτη.

Ο καθηγητής, Τσάρλι Μπέκετ, διευθυντής του JournalismAI (Department of Media and Communications, LSE) και συγγραφέας της έκθεσης μαζί με την ερευνήτρια Μάιρα Γιασίν, επισημαίνει ότι η δημιουργική τεχνητή νοημοσύνη *«δεν θα φέρει το τέλος της δημοσιογραφίας, αλλά θα αλλάξει τον τρόπο που λειτουργεί. Θα υπάρξουν νέες δεξιότητες, νέοι ρόλοι και διαφορετικά συστήματα. Θα προσφέρει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις δημοσιογραφικές αίθουσες και νέους τρόπους σύνδεσης με το κοινό»*.

Τέλος, η συγκεκριμένη έρευνα καταλήγει ότι ο τελικός έλεγχος από το ανθρώπινο μάτι,

θα μετριάσει τα προβλήματα και τις ανησυχίες από την εκτεταμένη χρήση της TN (Beckett, 2019).

2.3. Η ηθική της τεχνητής νοημοσύνης και η διαφάνεια των αλγορίθμων

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας της TN τα τελευταία χρόνια έχει βελτιώσει σε κάποιους τομείς την ποιότητα της ζωής μας, αλλά είναι σημαντικό να την αναπτύξουμε και να την χρησιμοποιήσουμε με τρόπο σύμφωνο με κάποιους κανόνες ηθικής.

Ο Βασίλειος Μουλακάκης (2023), Project Manager του Market IN, σε άρθρο του που δημοσιεύεται στο LinkedIn, αναφέρεται στη διαφάνεια των αλγορίθμων ως κύριο θέμα συζήτησης. Οι μαθηματικές διαδικασίες που χρησιμοποιούν τα συστήματα TN στη λήψη αποφάσεων οφείλουν να είναι διαφανείς ώστε να μπορούμε να κατανοήσουμε πώς λειτουργούν και να ελέγξουμε αν είναι δίκαιοι ή μεροληπτικοί.

Σε μια εποχή που τα συστήματα TN χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο σε κρίσιμες αποφάσεις, όπως η απασχόληση, η ασφάλιση και η δικαιοσύνη είναι σημαντικό να υπάρχει διαφάνεια στη χρήση αλγορίθμων, για την κατανόηση της λειτουργίας των συστημάτων TN και την εκτίμηση για τον τρόπο λήψης αποφάσεων.

Πολύ περισσότερο, με τη διαφάνεια εξασφαλισμένη έχουμε τη δυνατότητα να εντοπίσουμε και να διορθώσουμε τυχόν προκαταλήψεις στους αλγόριθμους. Οι αλγόριθμοι μπορεί να είναι προκατειλημμένοι με πολλούς τρόπους, όπως το φύλο, η φυλή, η κοινωνική τάξη και η θρησκεία. Όλα αυτά μπορούν να διορθωθούν ώστε τα συστήματα TN να είναι πιο δίκαια και χωρίς αποκλεισμούς.

Ο έλεγχος των συστημάτων TN είναι αναγκαίος ώστε να υπάρχει η βεβαιότητα και η ασφάλεια της λειτουργίας με βάση κάποιες ηθικές αξίες, καθώς η εφαρμογή τους επηρεάζει σημαντικά τη ζωή μας (Σιούφας, 2023).

Στην κατεύθυνση αυτή υπάρχουν πολλοί τρόποι για να βελτιώσουμε τη διαφάνεια των αλγορίθμων.

Η δημοσιοποίηση του κώδικα των αλγορίθμων και η εξέτασή του από επιστήμονες και μηχανικούς, όπως και η δημιουργία εργαλείων που επιτρέπει στους χρήστες να κατανοούν πώς λειτουργούν τα συστήματα TN, είναι σε αυτή τη λογική.

Η διαφάνεια των αλγορίθμων είναι σημαντικό ζήτημα ηθικής, που πρέπει να θωρακίζεται όσο η εφαρμογή και χρήση ΤΝ εξελίσσεται. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η χρήση της ΤΝ με ηθικό τρόπο που ωφελεί τους ανθρώπους και βελτιώνει την καθημερινότητά τους.

Εκτός από τη διαφάνεια, υπάρχουν και άλλα ηθικά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε καθώς αναπτύσσουμε και χρησιμοποιούμε την ΑΙ. Μερικά από αυτά τα ζητήματα περιλαμβάνουν (Μουλακάκης, 2023):

Η ευθύνη για τις πράξεις των συστημάτων ΑΙ.

Η χρήση της ΑΙ για την παραβίαση της ιδιωτικής ζωής.

Η χρήση της ΑΙ για τη δημιουργία όπλων αυτοκτονίας.

Η χρήση της ΑΙ για τη δημιουργία τεχνητής συνείδησης.

Είναι σημαντικό να συζητήσουμε αυτά τα ζητήματα και να αναπτύξουμε πολιτικές για την αντιμετώπισή τους. Με την προσεκτική σκέψη και την προγραμματισμένη δράση, μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι η ΤΝ χρησιμοποιείται με όφελος για την ανθρωπότητα.

2.4 Η δημοσιογραφία στην εποχή του Chat GPT

Όταν το ChatGPT έκανε την εμφάνισή του τον Νοέμβριο του 2022, τα βήματα που έγιναν προς την κατεύθυνση της ΤΝ ήταν όχι μόνο μεγαλύτερα αλλά κυρίως ταχύτερα.

Πολλοί μιλούν για τεχνητή νοημοσύνη προ και μετά ChatGPT. Το δημοφιλές λογισμικό που προσομοιώνει την ανθρώπινη σκέψη, δημιουργεί περιεχόμενο και υποστηρίζει κανονική συζήτηση με υπολογιστές στο διαδίκτυο, καταγράφει μοτίβα από τα δεδομένα με τα οποία τροφοδοτείται, χωρίς να βασίζεται σε συγκεκριμένους κανόνες που του υπαγορεύουν οι άνθρωποι. Το αποτέλεσμα είναι μία εξαιρετική μίμηση της ανθρώπινης παρουσίας, τουλάχιστον σε επίπεδο διαδικτύου (πχ. εξυπηρέτηση πελατών) (Marinou, 2024).

Ωστόσο, η ταχεία εφαρμογή της απαιτεί και την αναγνώριση των προκλήσεων που τη συνοδεύουν. Ανακριβείς πληροφορίες, μεροληπτική στάση για κάποια θέματα και λογοκλοπή, λόγω των δεδομένων στα οποία βασίζεται για την αναπαραγωγή

περιεχομένου, είναι μερικές από τις παράπλευρες απώλειες και υπογραμμίζουν την ανάγκη ανθρώπινου ελέγχου πριν την τελική δημοσίευση, ανάρτηση ή παρουσίαση.

Τον Ιούλιο του 2023, το πρακτορείο ειδήσεων Reuters διέρρευσε την είδηση ότι η Google σε συνεννόηση με διάφορους ειδησεογραφικούς οργανισμούς όπως η Washington Post, η Wall Street Journal και οι New York Times σχεδίαζε την παραγωγή άρθρων με χρήση τεχνητής νοημοσύνης και τη δημιουργία ενός συγκεκριμένου έξυπνου προγράμματος («Genesis»). Παρόμοιες συνεργασίες ανακοινώνονται τον τελευταίο καιρό και από άλλους δημοσιογραφικούς οργανισμούς και εταιρείες τεχνολογίας.

Η ένσταση σε αυτές τις συνεργασίες έρχεται από τον δημοσιογραφικό κόσμο καθώς πάντα υπάρχει ο κίνδυνος οι εταιρείες τεχνολογίας που έχουν αποκλειστικό στόχο τα κέρδη, να μην υπηρετήσουν τις αξίες της δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

Η διαφάνεια σε αυτή τη σχέση, η αμοιβαία εμπιστοσύνη και ο έλεγχος των πηγών χρηματοδότησης, ορίζει ένα κάποιο πλαίσιο λειτουργίας, αλλά όταν το ρεπορτάζ επηρεάζεται από αυτή τη συνεργασία, θα πρέπει να υπάρχει απεμπλοκή, τονίζουν έμπειροι άνθρωποι του χώρου. Η δημοσιογραφική κοινότητα έχει υποστηρίξει ενεργά την υιοθέτηση ενός ευρύτερου νομικού πλαισίου για την TN.

Υπάρχουν μεγάλες ανησυχίες και καταγγελίες για πλήρως αυτοματοποιημένους ιστότοπους που αναπαράγουν ψευδείς ειδήσεις.

Κάπως έτσι οι νομοθετικές πρωτοβουλίες αρχίζουν να κάνουν την εμφάνισή τους, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το νομικό πλαίσιο εξακολουθεί να είναι θολό και οι αίθουσες ειδήσεων πρέπει να θεσπίσουν τα δικά τους πρωτόκολλα για να διασφαλίσουν την ασφάλειά μεταξύ των ίδιων, των εταιρειών τεχνητής νοημοσύνης και του κοινού τους.

Η εμφάνιση του ChatGPT έκανε την ανάγκη για χάραξη στρατηγικής ακόμα μεγαλύτερη (Biswas, 2023).

2.5 Αγонία για τις Θέσεις Εργασίας

Καθώς η TN καταλαμβάνει ολοένα και περισσότερο χώρο στις δημοσιογραφικές διεργασίες, αναλαμβάνοντας να απλοποιήσει πολλές από τις επίπονες και χρονοβόρες

αναζητήσεις (και όχι μόνο), μοιραία δημιουργείται ανησυχία για τις θέσεις εργασίας που αφορούσαν αυτές τις αρμοδιότητες.

Τα αυτοματοποιημένα καθήκοντα προσφέρουν την «πολυτέλεια» στους δημοσιογράφους να ασχοληθούν περισσότερο με τη δημιουργία περιεχομένου και να αναδείξουν την υπεροχή της ανθρώπινης κρίσης έναντι της ψηφιακής σκέψης ενός συστήματος.

Τα νέα που έρχονται από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού δεν είναι ευχάριστα και κάνουν λόγο για μειώσεις προσωπικού. Το Πανεπιστήμιο της Πενσιλβάνια παρουσίασε μελέτη που έδειχνε ότι τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να επηρεάσουν το 80% του ανθρώπινου δυναμικού των ΗΠΑ, με τους συγγραφείς και τους δημοσιογράφους να είναι από τους πιο ευάλωτους κλάδους.

Επιπλέον προέκυψε πως το 2022 για κάθε 1% αύξηση της ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης, οι εταιρείες μείωσαν τις προσλήψεις προσωπικού κατά 1% (Beckett, 2019). Μεγάλα μέσα ενημέρωσης (όπως τα BuzzFeed, Vice, Business Insider, το τμήμα ειδήσεων της Disney) έχουν προχωρήσει σε μειώσεις προσωπικού το τελευταίο διάστημα, εξαιτίας όμως και του υψηλού πληθωρισμού. Από τον Ιούλιο του 2020 η Microsoft αντικατέστησε δημοσιογράφους που εργάζονταν στην ιστοσελίδα της MSN κάνοντας επιμέλεια ειδήσεων με τεχνητή νοημοσύνη. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο υπήρξε εκτεταμένη χρήση TN για την παραγωγή ειδήσεων σε πραγματικό χρόνο από μέσα όπως το Bloomberg και το Associated Press. Το τελευταίο πρακτορείο όμως αν και έχει συμφωνία συνεργασίας με την Open AI (κατασκευάστρια του Chat Gtp) που επιτρέπει στο προσωπικό του να πειραματιστεί με το λογισμικό, δεν ενεργοποιεί την συγκεκριμένη επιλογή και δεν δημιουργεί περιεχόμενο TN προς δημοσίευση, γιατί θεωρεί ότι πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μη επαληθευμένο υλικό πηγής (Ζαφειρόπουλος, 2023).

Πάντα υπήρχε η ανησυχία για την κάλυψη θέσεων εργασίας από προγράμματα και μηχανές έναντι των ανθρώπων. Παλαιότερα αφορούσε τις γραμμές παραγωγής στα εργοστάσια, όπου ήταν πιο εύκολο να αντικατασταθούν τα ανθρώπινα χέρια από αυτοματοποιημένα συστήματα. Πλέον η ανησυχία αφορά την αναπλήρωση ανθρώπινης σκέψης από τους υπολογιστές, που διαθέτουν δυνατότητες να επεξεργάζονται τεράστιους όγκους δεδομένων και να παράγουν κείμενα, τα οποία

μπορούν να καλύψουν μεγάλο μέρος της αναπαραγωγής ειδήσεων με ταχύτητα που δεν μπορεί ένας δημοσιογράφος να συναγωνιστεί.

«Η διατήρηση της αξιοπιστίας είναι υψίστης σημασίας για έναν εκδότη ειδήσεων. Αν το κοινό χάσει την εμπιστοσύνη του σε αυτό που κάνεις, [...] έχεις τελειώσει», δήλωσε ο Van Meek Juan Carlos, Διευθυντής Ψηφιακής Πληροφόρησης και Προγραμματισμού στο Al Jazeera Media Network, υπογραμμίζοντας την σπουδαιότητα του ανθρώπινου παράγοντα στο επίπεδο της κριτικής ικανότητας και επαλήθευσης των γραφόμενων (Marinou, 2024).

Σίγουρα προκύπτει πίεση για χάραξη νέας πρακτικής προσαρμοσμένης στις τεχνολογικές εξελίξεις της εποχής, ώστε αφενός να υπάρχει συγχρονισμός και αφετέρου να μην καταλήξουν οι άνθρωποι να υπηρετούν τις μηχανές.

Παρά τις πιέσεις και τις φωνές καταγγελίας, οι αίθουσες σύνταξης δεν συμμορφώνονται πάντα, ακολουθώντας τη γραμμή πλευσης του ιδιοκτήτη.

2.6 Η ηθική της μηχανής

Παρά τις διαφαινόμενες απειλές της ΤΝ για την διαφάνεια, την αξιοπιστία και την απώλεια θέσεων εργασίας, υπάρχουν ενθαρρυντικές απόψεις που υποστηρίζουν ότι όλα αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν και να κρατήσουμε μόνο τα θετικά.

Τα ερωτήματα που τίθενται λοιπόν ξεκινούν από το αν θα μπορούσε η ΤΝ να είναι ευεργετική και χρήσιμη για τον άνθρωπο, χωρίς να αποτελεί απειλή για τις ατομικές ελευθερίες και τη Δημοκρατία. Επίσης μέχρι που μπορεί να φτάσουν οι «αρμοδιότητες» και ποια τα όρια (αν υπάρχουν) των «έξυπνων μηχανών»; Που βρίσκεται η χώρα μας στη βαθμίδα αυτής της ανάπτυξης και αν έχει τις υποδομές να παρακολουθήσει τις εξελίξεις στην οικονομία της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Στα ερωτήματα αυτά επιχείρησε να απαντήσει ο καθηγητής Ηθικής και Φιλοσοφίας του Δικαίου, John Tasioulas, πρώτος διευθυντής του Ινστιτούτου για την Ηθική στην Τεχνητή Νοημοσύνη στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και πρόεδρος της Συμβουλευτικής Επιτροπής της ELONTech (Dogas, 2021).

Ο κ. Τασιούλας (2021) αναφέρθηκε στον όρο «Ηθική της Μηχανής» που περιγράφει την αγωνία του ανθρώπου για να διασφαλίσει ότι τα αυτόνομα συστήματα ΤΝ συμπεριφέρονται με ηθικό τρόπο, όταν αλληλοεπιδρούν με ανθρώπους. Συμπλήρωσε ότι ένα ποσοστό αυτονομίας έχει ήδη επιτευχθεί από τα προγράμματα ΤΝ και επεκτείνεται. Αυτοκίνητα χωρίς οδηγό ή τα αυτόνομα οπτικά συστήματα για παράδειγμα είναι σε θέση να παίρνουν αποφάσεις χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση.

Παράλληλα η μηχανική μάθηση με την οποία «εκπαιδεύονται» συστήματα ΤΝ οδηγούν στη λήψη αποφάσεων κατά παραγγελία των εφευρετών τους. Με άλλα λόγια, αυτά που κάνουν είναι αυτά για τα οποία έχουν σχεδιαστεί και τίποτα περισσότερο.

Σύμφωνα με τον Καντ (1984), η αυτονομία αναφέρεται στην εγγενή ικανότητα των λογικών υποκειμένων να ορίζουν ηθικές αρχές για τον εαυτό τους, απαλλαγμένοι από εξωτερικές επιρροές. Θα μπορούσε αυτό να ισχύει για τα ρομπότ με ΤΝ;

Οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν σε έναν κάποιο αυτοέλεγχο την ορθότητα της σκέψης τους και να παίρνουν απόσταση από τα κίνητρά τους, ώστε να αποφασίζουν ελεύθερα έχοντας αξιολογήσει το «γιατί», το «πότε» και το «αν πρέπει». Αυτή η ικανότητα διαφοροποιεί σε μεγάλο βαθμό τα ανθρώπινα όντα από τις μηχανές.

Δεδομένα δεν υπάρχει μέχρι τώρα κάποιο προϊόν ΤΝ που να πλησιάζει τουλάχιστον αυτήν την ικανότητα ορθολογικής αυτονομίας και να μπορεί να συνδυάσει τα δεδομένα με τα οποία έχει τροφοδοτηθεί ώστε να παρουσιάσει κάποιο αποτέλεσμα που θα είναι προϊόν «σκέψης» ή «κρίσης» παρά αυτοματοποιημένων υπολογισμών σε πολλά επίπεδα.

Παράλληλα, υπάρχουν φωνές, όπως του κ. Ράσελ του Πανεπιστημίου του Berkeley, που εκφράζει τις ανησυχίες του στην πιθανότητα κατασκευής υπερ-ευφυών συστημάτων ΤΝ, με τεχνικές προδιαγραφές που εξασφαλίζουν δυνατότητες απόδοσης με τις οποίες θα ήταν εφικτό να ξεπεράσουν τα όρια του ανθρώπινου ελέγχου και να αποτελέσουν απειλή για την ύπαρξη της ανθρωπότητας. Πάραυτα η «υπερ-ευφυΐα» αυτή με την οποία ουσιαστικά έχουν εξοπλιστεί μπορεί να δίνει τη δυνατότητα σε ένα ρομπότ να επιτυγχάνει προγραμματισμένους στόχους, αλλά όχι ως τη δυνατότητα να ολοκληρώνει μία διαδικασία έχοντας υποβάλλει τα στάδια δράσης σε κριτική αξιολόγηση. Το στοιχείο αυτό, σύμφωνα με τον ορισμό του Καντ για την αυτονομία

όπως αναφέρθηκε παραπάνω, διαχωρίζει ξεκάθαρα την ανθρώπινη ικανότητα και σκέψη από τις εντυπωσιακές επιδόσεις μίας υπερσύγχρονης μηχανής.

Μάλιστα ο κ. Ράσελ εστιάζει τον κίνδυνο και τις ηθικές προκλήσεις στην παρούσα δράση των συστημάτων TN, που εγκυμονεί κινδύνους, σε αντίθεση με τον υποθετικό φόβο να μας ελέγχουν οι μηχανές, που ίσως προκύψει μελλοντικά.

Σε ότι αφορά την αμεροληψία ή προκατάληψη των εφαρμογών TN, το βασικό επιχείρημα είναι ότι σε μία σειρά αποφάσεων που λαμβάνονται πλέον από υπολογιστές, υπάρχει συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με την ανθρώπινη συμμετοχή. Από τη διαχείριση προσωπικού έως τις ιατρικές διαγνώσεις, τα πολλά γνωστά ανθρώπινα ελαττώματα μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη λήψη αποφάσεων. Η κούραση, το ατομικό συμφέρον, η συναισθηματική κατάσταση μπορούν να αποσπάσουν την ανθρώπινη σκέψη, τη στιγμή που τα συστήματα TN θα λειτουργούν κατά τον τρόπο που έχουν προγραμματιστεί, ανεμπόδιστα.

Με αυτά υπόψη μας καταλαβαίνουμε ότι δεν χρειάζεται να δαιμονοποιούμε πάντα τις νέες εφαρμογές, αφού είναι φανερό ότι μπορούν να μας προστατέψουν, να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της λήψης αποφάσεων σε πολλούς τομείς. Η αποτελεσματικότητα ενός αλγόριθμου TN θα εξαρτάται πάντα από την ποιότητα της εκπαίδευσής του. Η περίπτωση να λειτουργήσει το σύστημα μεροληπτικά θα υπάρξει γιατί θα έχει ανάλογα τροφοδοτηθεί με αντίστοιχα δεδομένα. Δεν είναι «απόφαση» του υπολογιστή.

Σίγουρα όμως, δεν μπορεί ένας υπολογιστής να κάνει τη δουλειά ενός δημοσιογράφου που ηγείται σε μία αίθουσα σύνταξης και πρέπει να δώσει κατευθύνσεις, να πάρει πολύπλοκες αποφάσεις και να αξιοποιήσει κατά περίπτωση το προσωπικό σε διάφορους ρόλους.

Όσες ασφαλιστικές δικλίδες και αν μουν, όσες λογικές επιχειρηματολογίες και να παρουσιαστούν, είναι απόλυτα λογικό να υπάρχει ανησυχία. Μπορούμε να εμπιστευθούμε τις μηχανές για λήψη αποφάσεων; Υπάρχει λόγος να συμβεί αυτό; Αν υποθέσουμε ότι αυτό συμβαίνει, μπορεί ο υπολογιστής να αναλάβει την ευθύνη και να λογοδοτήσει για την απόφασή του, με τον ίδιο τρόπο που μπορεί να το πράξει ένας άνθρωπος;

Γίνεται κατανοητό ότι αν η αλγοριθμική λήψη αποφάσεων οδηγηθεί στα άκρα, αρχίζει να απειλείται η ίδια Δημοκρατία (Dogas, 2021). Σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα εξορισμού συμμετέχουν ελεύθερα και ισότιμα οι πολίτες στη συλλογική λήψη αποφάσεων (εκλογές), υποστηρίζοντας τους λόγους για τους οποίους στηρίζουν κάποια επιλογή. Εκτός δηλαδή από την ορθότητα της απόφασης, έχει τεράστια σημασία και ο τρόπος που λαμβάνεται.

Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι η ασφαλής ενσωμάτωση των συστημάτων ΤΝ στη λήψη αποφάσεων σαν μία επιπλέον και σημαντική βοήθεια στους ανθρώπους, είναι κάτι το θεμιτό. Αν όμως επιτρέψουμε τα συστήματα να υποκαταστήσουν τον άνθρωπο, θα εξελιχθεί... απρόβλεπτα.

Σε ότι αφορά τη θέση της Ελλάδας στον δρόμο της ΤΝ, ο κ. Τασιούλας αναφέρθηκε στις κλασσικές αξίες της πολιτιστικής κληρονομιάς και του ανθρώπινου δυναμικού, με μία φιλοσοφική διάθεση.

Συνέδεσε την εξέλιξη με την Αριστοτελική θεωρία περί ευδαιμονίας, τονίζοντας ότι δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητες έννοιες η προσωπική ανάπτυξη και η ηθικότητα. Επεκτείνοντας αυτό στο θέμα της ΤΝ, υπογράμμισε ότι όταν αναφερόμαστε στην έννοια της ηθικής δεν συνεπάγεται μόνο περιορισμούς ή απαγορεύσεις, αλλά αν οι στόχοι της νέας τεχνολογίας είναι αξιόλογοι, αν προωθούν τα ανθρώπινα συμφέροντα, αν καλλιεργούν το σεβασμό μεταξύ των ανθρώπων.

Παράλληλα συμπλήρωσε ότι δεν είναι δυνατό η λήψη όλων των αποφάσεων, όπως πχ σε ένα δικαστήριο, να είναι αποτέλεσμα ενός κανονιστικού πλαισίου που εφαρμόζεται μηχανικά. Καλή και χρήσιμη η ακρίβεια των στοιχείων και η εξασφάλιση ισοτιμίας, αλλά η ηθική σοφία δεν προκαθορίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων κανόνων (αλγορίθμων) και υποστηρίζεται από την ανατροφή του καθενός και την αλληλεπίδρασή του με το κοινωνικό περιβάλλον.

Μια τέτοια θεώρηση θα μας βοηθήσει, υποστηρίζει ο καθηγητής, να αντισταθούμε στην υπερβολική ανάθεση της λήψης αποφάσεων σε αλγόριθμους που είναι ενσωματωμένοι σε συστήματα ΤΝ.

Κεφάλαιο 3: Πώς η TN αναδιαμορφώνει τον δημοσιογραφικό χώρο και τα «όριά» της

3.1 Νέες απαιτήσεις

Ο προβληματισμός για την εκτεταμένη εφαρμογή TN στο χώρο της ενημέρωσης είναι μεγάλος και συνδέεται με την εξάρτηση από τις εταιρείες τεχνολογίας. Παραδοσιακές εφημερίδες (έστω και με την ηλεκτρονική τους μορφή) όπως The Guardian, Bayerischer Rundfunk, Washington Post, The Sun και Financial Times, συνεργάστηκαν με ακαδημαϊκούς, πολιτικούς και στελέχη των εταιρειών TN, με σκοπό να καταγράψουν τις επιπτώσεις της TN στη δημοσιογραφία.

Η παραγωγή ειδήσεων σαν αποτέλεσμα επεξεργασίας με προϊόντα TN, αρχίζει να δείχνει μία εξάρτηση των ειδησεογραφικών οργανισμών από τον τεχνολογικό τομέα. Οι συζητήσεις είχαν ως κύριο θέμα τα κίνητρα των ειδησεογραφικών σελίδων για την υιοθέτηση TN και το πλαίσιο λειτουργίας μέσα στο οποίο μπορούν να κινηθούν με ασφάλεια.

Οι ρυθμοί της αγοράς δημιουργούν μία τάση που αυτή τη στιγμή ευνοεί την πίεση για εκτεταμένη χρήση TN στις αίθουσες σύνταξης. Οι οικονομικές προκλήσεις του κλάδου, η ανταγωνιστική δυναμική, η προσπάθεια για καινοτομία είναι τα στοιχεία που δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την TN με τελικό στόχο τη διαφημιστική εξασφάλιση και τη ροή εσόδων.

Καθώς η TN εξελίσσεται, είναι ανάγκη να υπάρχει ισορροπία μεταξύ της αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων και του περιορισμού των πιθανών κινδύνων.

Πλέον τα προγράμματα TN αποτελούν ένα γεγονός και η όποια συζήτηση έχει να κάνει με στη σωστή διαχείρισή τους. Η ακρίβεια και η ταχύτητα είναι τα δύο κύρια στοιχεία που θέλει να εκμεταλλευτεί ο ειδησεογραφικός κόσμος με την υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας.

Στον αντίποδα επισημαίνεται ο κίνδυνος της αναξιοπιστίας σε αυτή τη ροή της δημοσίευσης της είδησης, γι' αυτό είναι αναγκαία πάντα μία διαδικασία επαλήθευσης και επιβεβαίωσης από τον ανθρώπινο παράγοντα. Εξάλλου η δυσκολία αυτοματοποίησης ορισμένων εργασιών βάζει φρένο στην ταχύτατη αντικατάσταση

παλαιότερων πρακτικών, αξιολογώντας τις βασικές αρχές δεοντολογίας αντιστεκόμενοι στη λογική του κέρδους σαν αυτοσκοπό.

Οι μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας όπως η Google, η Amazon και η Microsoft έχουν εισβάλει σε μεγάλο βαθμό στην καθημερινή λειτουργία της δημοσιογραφικής παραγωγής, με την επιρροή τους να είναι ανάλογη των οικονομικών δυνατοτήτων των οργανισμών με τους οποίους συνεργάζονται. Αν δηλαδή μιλάμε για εταιρείες με μικρό προϋπολογισμό που δεν τους επιτρέπει εσωτερική ανάπτυξη τεχνητής νοημοσύνης, απευθύνονται στα έτοιμα πακέτα που τους προσφέρονται παρά τις επιφυλάξεις καθώς πρέπει με κάποιο τρόπο να σταθούν στον ανταγωνισμό. Ο κίνδυνος περιορισμού της αυτονομίας ενός ειδησεογραφικού οργανισμού πάντα ελλοχεύει σε τέτοιες περιπτώσεις και η λήψη αποφάσεων εξαρτάται από πολλές παραμέτρους και συμφέροντα. Το κριτήριο της επισκεψιμότητας δημιουργεί επιπλέον πίεση στους διαδικτυακούς τόπους αναπαραγωγής ειδήσεων που μπαίνουν σε έναν φαύλο κύκλο να κυνηγούν την αφοσίωση του κοινού τους, κάνοντας «εκπτώσεις» πολλές φορές από τις αρχές τους. Πολύ περισσότερο σε βάθος χρόνου διαβλέπεται μία εξάρτηση από τις πλατφόρμες τεχνολογίας σε ότι αφορά τη θεματολογία που επιλέγουν οι αλγόριθμοι να προωθήσουν.

Όσο η τεχνητή νοημοσύνη βοηθά τους εργαζόμενους στις ειδήσεις αντί να τους αντικαθιστά, είναι όλα καλά. Κανείς όμως δεν μπορεί να εγγυηθεί κάτι τέτοιο, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για κάτι το οποίο δεν έχει όρια. Δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα αποφορτίσει τους εργαζόμενους στις ειδήσεις και θα τους διευκολύνει να ασχοληθούν πιο εποικοδομητικά και ποιοτικά με τη δημοσιογραφία. Είναι εξίσου πιθανό ότι οποιαδήποτε εξοικονόμηση χρόνου θα αναπληρωθεί με πρόσθετες απαιτήσεις. Το βέβαιο είναι ότι δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ειδήσεις με τεχνολογικές λύσεις.

3.2 Το νομικό πλαίσιο

Οι επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης στις ειδήσεις και στο δημόσιο χώρο καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι ειδησεογραφικοί οργανισμοί και οι διαχειριστές σχετικά με το πότε, πού και πώς χρησιμοποιείται η τεχνολογία.

Ο ρόλος που ήδη διαδραματίζει η ΤΝ είναι σημαντικός και είναι κάτι που κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει, πολύ απλά γιατί αργά ή γρήγορα, λίγο ή πολύ θα επηρεάσει σχεδόν κάθε έκφρασή της κοινωνικής και προσωπικής-οικογενειακής μας ζωής.

Πρόσφατα το γερμανικό περιοδικό Die Aktuelle (KORNFELD, 2024) δημοσίευσε μια υποτιθέμενη συνέντευξη με τον 7 φορές πρωταθλητή της Formula1 Μίκαελ Σουμάχερ, που όπως αποδείχθηκε ήταν εξ ολοκλήρου κατασκευασμένη από τεχνητή νοημοσύνη! Όπως είναι γνωστό ο Σουμάχερ μετά το τρομακτικό του ατύχημα το 2013, όχι απλά δεν έχει κάνει καμία δημόσια εμφάνιση, αλλά δυστυχώς διατηρείται απλά στη ζωή με μηχανική υποστήριξη. Το εξώφυλλο του περιοδικού μάλιστα παρουσίαζε με θράσος την *«πρώτη συνέντευξη του Σουμάχερ»* με δηλώσεις του κορυφαίου οδηγού της F1: *«η ζωή μου έχει αλλάξει εντελώς μετά το ατύχημα. Ήταν μια φρικτώσιμη στιγμή για τη γυναίκα μου, τα παιδιά μου και όλη μου την οικογένεια. Είχα τραυματιστεί τόσο σοβαρά που βρισκόμουν για μήνες σε ένα είδος τεχνητού κώματος, διότι διαφορετικά το σώμα μου δεν θα μπορούσε να τα βγάλει πέρα».*

Παρά το γεγονός ότι το περιοδικό δεν έκρυψε το γεγονός ότι η συνέντευξη ήταν προϊόν τεχνητής νοημοσύνης, η οικογένεια του Σουμάχερ προχώρησε σε αγωγή κατά του συγκεκριμένου εντύπου θεωρώντας τη συνέντευξη προσβλητική (Guardian, 2024).

Ένα ανάλογο περιστατικό συνέβη περίπου την ίδια περίοδο όταν με ένα ειδικό λογισμικό ΤΝ έγινε σύνθεση τραγουδιού στο στυλ και το ύφος του δημοφιλούς Καναδού τραγουδιστή Ντρέικ. Το τραγούδι, που κοινοποιήθηκε στα Διαδικτυακά μονοπάτια από τον χρήστη @ghostwriter, αντέγραφε ουσιαστικά τη φωνή του Καναδού αλλά και το ύφος των στίχων του, έχοντας αναφορές σε προσωπικά του ζητήματα. Μέσα σε ελάχιστες μέρες είχε γίνει ακρόαση από εκατομμύρια χρήστες έχοντας βρεθεί στις δημοφιλέστερες πλατφόρμες διαμοιρασμού μουσικής (Shanfeld, 2023).

Το BBC υποστηρίζει ότι η δισκογραφική εταιρεία του καλλιτέχνη κατήγγειλε τις συγκεκριμένες πλατφόρμες για παραβίαση του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, πετυχαίνοντας τελικά να τις υποχρεώσει να κατεβάσουν το τραγούδι.

Σε μια άλλη περίπτωση επαγγελματίας φωτογράφος βραβεύθηκε σε διαγωνισμό φωτογραφίας της Sony για ένα ασπρόμαυρο στιγμιότυπο που αποδείχτηκε ότι ήταν προϊόν τεχνητής νοημοσύνης, υψηλής ποιότητας σε τέτοιο βαθμό που παραπλάνησε ακόμη και την κριτική επιτροπή. Ο φωτογράφος δεν δέχθηκε να παραλάβει το βραβείο όταν αποκαλύφθηκε η απάτη σε μία προσπάθεια να αποκαταστήσει την αξιοπιστία του,

όμως η Sony διέκοψε κάθε συνεργασία μαζί του. Πάραυτα σε δηλώσεις του ο συγκεκριμένος επαγγελματίας υποστήριξε ότι θεωρεί πως η TN είναι ακίνδυνη και θα αναγκάσει πολλούς κριτικούς να αναθεωρήσουν τα αισθητικά τους κριτήρια (Williams, 2023).

Η σημασία που αποκτούν τα συστήματα TN στη ζωή μας, φανερώνεται και από το γεγονός πως τον Απρίλιο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε το πρώτο ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ για την τεχνητή νοημοσύνη. Αναφέρει ότι τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διαφορετικές εφαρμογές αναλύονται και ταξινομούνται ανάλογα με τον κίνδυνο που ενέχουν για τους χρήστες. Τα διαφορετικά επίπεδα κινδύνου θα σημαίνουν περισσότερη ή λιγότερη ρύθμιση (EU, 2023).

Η πράξη της ΕΕ για την TN είναι το πρώτο ολοκληρωμένο νομοθέτημα για την TN παγκοσμίως και έχει στόχο την αντιμετώπιση των κινδύνων για την υγεία, την ασφάλεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Παράλληλα, στη δημιουργία μιας νέας υπηρεσίας, με σκοπό την εφαρμογή της νέας νομοθεσίας της Ε.Ε. ανακοίνωσε η Κομισιόν

Στις αρμοδιότητες της νέας υπηρεσίας είναι η μελλοντική ανάπτυξη, η εφαρμογή και χρήση της TN έτσι ώστε να προασπίζονται τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη και η καινοτομία στις επιχειρήσεις. Η προώθηση της έρευνας θα είναι επίσης στις προτεραιότητες υπό το φίλτρο των απαραίτητων εργαλείων για αποφυγή πιθανών κινδύνων.

Η Υπηρεσία TN θα απασχολεί περισσότερους από 140 υπαλλήλους, ειδικούς σε θέματα τεχνολογίας, διοικητικούς βοηθούς, δικηγόρους, ειδικούς σε θέματα πολιτικής και οικονομολόγους. Απαραίτητος θεωρείται ο συντονισμός δράσης των φορέων διακυβέρνησης στα κράτη μέλη και για το λόγο αυτό η νέα υπηρεσία θέτει άμεσα τους κανόνες για τα μοντέλα TN γενικού σκοπού. Η τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων σε επίπεδο ΕΕ ανάγεται σε προτεραιότητα καθώς η Υπηρεσία TN θα συνεργάζεται στενά με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Τεχνητής Νοημοσύνης, με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κρατών μελών.

Τη λειτουργία αυτή θα διασφαλίζει και επιστημονική ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων που θα έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα για να οδηγήσει σε μια

ισορροπημένη επιλογή που έχει επιδράσεις στο χώρο των νέων επιχειρήσεων (startups) και των ΜΜΕ.

Κεντρικός στόχος της νέας υπηρεσίας είναι να προωθήσει ένα ευρωπαϊκό σύστημα ΤΝ που θα είναι καινοτόμο, ανταγωνιστικό και θα σέβεται τους κανόνες και τις αξίες της ΕΕ, όπως δήλωσε ο επίτροπος Εσωτερικής Αγοράς, Τιερί Μπρετόν. (Καθημερινή, 2024).

Κεφάλαιο 4: Σκοπός έρευνας, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

4.1 Προσδιορισμός σκοπού / στόχου

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση των απόψεων των δημοσιογράφων για τα ηθικά διλήμματα και τις προκλήσεις που προκύπτουν από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ) στην αίθουσα σύνταξης των ειδήσεων. Μέσα από την προσωπική τους ματιά ως επαγγελματίες του χώρου, άνθρωποι που εργάζονται στα ΜΜΕ για 3, 10, έως και 30 χρόνια και χρησιμοποιούν εργαλεία ΤΝ, μας δίνουν το πλαίσιο για το τι ισχύει στη χώρα, το εύρος της χρήσης τέτοιων εργαλείων στη ροή των ειδήσεων και στο ρεπορτάζ αλλά και προσωπικές εμπειρίες που φανερώνουν πού υπάρχουν ζητήματα ηθικής και πώς αυτά πιθανώς θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν.

Οι έρευνα στοχεύει να:

Εξετάσει τα βασικά ηθικά ζητήματα που συνοδεύουν τη χρήση ΤΝ στη δημοσιογραφία, όπως η διαφάνεια, και η ακρίβεια στο περιεχόμενο και η απώλεια θέσεων εργασίας

Καταγράψει τις εμπειρίες από την καθημερινή επαγγελματική ζωή ανθρώπων που εργάζονται στα ΜΜΕ.

Διερευνήσει αν υπάρχει εκπαίδευση πάνω σε θέματα που σχετίζονται με την χρήση εργαλείων ΤΝ στη δημοσιογραφία και ποια η «ματιά» τους για το μέλλον του δημοσιογράφου που «συνεργάζεται» με συστήματα ΑΙ.

4.2 Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων

1. Τι είδους και πόση χρήση γίνεται όσον αφορά τα εργαλεία TN στην αίθουσα σύνταξης των ειδήσεων;
2. Ποια είναι τα κύρια ηθικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι δημοσιογράφοι κατά τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στη συλλογή και ανάλυση ειδήσεων και ποια τους προβληματίζουν περισσότερο;
3. Ποιες είναι οι απόψεις των δημοσιογράφων για το μέλλον της δημοσιογραφίας και για την ύπαρξη νομοθεσίας σχετικά με την χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης.

4.3 Μεθοδολογία έρευνας

Ο τρόπος που επιλέχθηκε να γίνει η έρευνα είναι η ποιοτική προσέγγιση. Η ποιοτική έρευνα διαθέτει μια ευελιξία. Δίνει τη δυνατότητα αλλαγών κατά την εξέλιξη της έρευνας όσον αφορά στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν διατυπωθεί.

Μέσα από την ποιοτική έρευνα, ο ερευνητής έρχεται σε επαφή με μια συνολική εικόνα για το θέμα που μελετά και προσπαθεί να εντοπίσει τα κοινά σημεία μεταξύ των περιπτώσεων. (Πασχαλιώρη & Μίλεση, 2005).

Στην συγκεκριμένη εργασία ως μεθοδολογική προσέγγιση επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα γιατί:

1. Θέλουμε να κατανοήσουμε σε βάθος τον τρόπο που σκέφτονται αλλά και που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι την TN στην αίθουσα σύνταξης ειδήσεων.
2. Θέλουμε να εμβαθύνουμε στους ηθικούς προβληματισμούς που προκύπτουν από την χρήση TN στην δημοσιογραφία. Οι έννοιες της ηθικής - που από μόνες τους είναι αρκετά διευρυμένες - και το τι προβληματίζει κάθε επαγγελματία δημοσιογράφο θα ήταν δυσκολότερο να αποτυπωθεί και να γίνει κατανοητό με ποσοτικά δεδομένα.
3. Θέλουμε να αποκτήσουμε μια ολική εικόνα του τι συμβαίνει με την χρήση TN στη δημοσιογραφία στην Ελλάδα μέσα από ένα δείγμα
4. Υπάρχει η δυνατότητα περιγραφής των απαντήσεων με πιο αφηγηματικό τρόπο.

4.4 Ερευνητική διαδικασία - Συνεντεύξεις

Στην παρούσα μελέτη επιλέχθηκε η μέθοδος της συνέντευξης για τη συλλογή των δεδομένων. Το ερευνητικό αυτό εργαλείο δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να

εισχωρήσει στην πραγματικότητα των συνεντευξιαζόμενων μέσα από μια αλληλεπίδραση με τα υποκείμενα.

Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν ατομικές, δηλαδή κατά την πραγματοποίησή τους παρευρίσκονταν μόνο ο ερευνητής και ο συνεντευξιαζόμενος, έτσι που ο κάθε δημοσιογράφος να μπορεί να εκφραστεί με τον τρόπο που θέλει, να πει ό,τι θέλει εντελώς ελεύθερα.

Υπάρχουν τρία είδη συνέντευξης (Λαγουμιντζής, Βλαχόπουλος, & Κουτσογιάννης, 2015):

(α) η κατευθυνόμενη ή δομημένη, όπου χρησιμοποιούνται προκαθορισμένα ερωτηματολόγια,

(β) η ημι-κατευθυνόμενη ή ημι-δομημένη, στην οποία ο ερευνητής έχει έναν κατάλογο θεμάτων που θέλει να καλύψει, με ερωτήσεις που μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με την συνέντευξη,

(γ) η ελεύθερη συνέντευξη, χωρίς συγκεκριμένη δομή, επιτρέποντας ελεύθερη ροή της συζήτησης.

Στην δική μας περίπτωση πραγματοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις και έγινε προσπάθεια να μελετηθούν με πιο πλήρη τρόπο οι απόψεις των δημοσιογράφων σχετικά με ζητήματα ηθικής στην χρήση ΤΝ στην επαγγελματική τους ζωή αλλά και απόψεις για ένα καλύτερο μέλλον με την χρήση της στη παραγωγή ειδήσεων. Στην ημιδομημένη συνέντευξη, ο ερευνητής προσπαθεί να αποφύγει να υποβάλει τις απαντήσεις στον συμμετέχοντα, κάτι που κρίθηκε χρήσιμο σε μια έρευνα που έχει ως κύριο στόχο να «δει» μέσα από τα μάτια των δημοσιογράφων.

Για τη συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις σε δέκα δημοσιογράφους κατά τη διάρκεια του 2024. Λόγω του φόρτου εργασίας κάποιων συμμετεχόντων ορισμένες έγιναν με την βοήθεια της τεχνολογίας και τηλεφωνικά. Οι περισσότερες ωστόσο, έγιναν στον χώρο των ΜΜΕ που εργάζονται οι συνεντευξιαζόμενοι.

Η συνέντευξη αποτελούνταν από 20 ερωτήσεις, οι οποίες στόχευαν στο να δώσουν απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν.

Η συνέντευξη, πέραν των δημογραφικών χαρακτηριστικών που αποτελούν τις πρώτες 3 ερωτήσεις χωρίστηκε σε τρεις θεματικούς άξονες:

1. Χρήση της TN στην δημοσιογραφία και συγκεκριμένα εργαλεία που χρησιμοποιούνται.
2. Ηθικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν ή απλώς προβληματίζουν τους δημοσιογράφους.
3. Το μέλλον της δημοσιογραφίας αν την συνδυάσουμε με τεχνικές TN

Η ανάλυση των συνεντεύξεων έγινε με θεματική ανάλυση. Αφού καταγράφηκαν πλήρως τις συνεντεύξεις, με τα ακριβή λόγια των συνεντευξιαζόμενων και μετά από την πλήρη κατανόησή τους έγινε η κωδικοποίηση. Σε αυτό το στάδιο της ανάλυσης αποδόθηκαν κωδικοί σε τμήματα του κειμένου που αντικατοπτρίζουν κάποιες ερμηνείες που δόθηκαν από τον ερευνητή. Έπειτα έγινε η σύγκριση και η ομαδοποίηση κωδικών με παρόμοια χαρακτηριστικά ή νοήματα ώστε να σχηματιστούν τελικά ορισμένες θεματικές ενότητες. Οι θεματικές ενότητες περιλαμβάνουν συγκεντρωμένες περιγραφές και ερμηνείες των απόψεων και βιωμάτων των συμμετεχόντων. Έπειτα έγινε η παρουσίαση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

4.5 Δείγμα

Το δείγμα αποτελεί κάτι κρίσιμο το οποίο πρέπει να λάβει υπόψη του ο ερευνητής, όπως και το μέγεθός του. Σύμφωνα με τις Michele J. McIntosh και Janice M. Morse, «η ποιοτική δειγματοληψία βασίζεται σε δύο βασικούς κανόνες: της καταλληλότητας και της επάρκειας» (McIntosh & Morse, 2015).

Πιο αναλυτικά, στην ποιοτική έρευνα, το δείγμα δεν χρειάζεται να είναι πάντα μεγάλο αριθμητικά, καθώς μπορεί να φέρει αντίθετα αποτελέσματα καθώς ορισμένα υποκειμενικά χαρακτηριστικά που προσπαθεί να κατανοήσει η ποιοτική έρευνα «χάνονται» μέσα σε ένα μεγάλο πλήθος συμμετεχόντων (Μαντζούκας, 2007).

Το δείγμα πρέπει επίσης να είναι κατάλληλο να απαντήσει στα ερευνητικά ερωτήματα.

Στη συγκεκριμένη έρευνα το δείγμα δεν επιλέχτηκε τυχαία, αλλά με βάση την υποκειμενική εκτίμηση του ερευνητή για τα χαρακτηριστικά και τις γνώσεις των συμμετεχόντων. Για την καλύτερη κατανόηση των ερωτημάτων που μας απασχολούν, επιλέχτηκαν δημοσιογράφοι, με διαφορετικά χρόνια εμπειρίας σε ΜΜΕ, που κάνουν

χρήση – μεγαλύτερη ή μικρότερη - εργαλείων TN στην καθημερινότητα της εργασίας τους.

Συγκεκριμένα, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε 10 δημοσιογράφους που εργάζονται στην ΕΡΤ και στα «Παραπολιτικά». Μέσα με διαρκή κάλυψη ειδήσεων, ανταγωνιστικά στα ελληνικά δεδομένα και που έχουν στο δυναμικό τους δημοσιογράφους που εργάζονται πολλά χρόνια στον χώρο, αλλά και άλλους, νεότερους που βλέπουν τις εξελίξεις στον κλάδο με πιο «νεανική» ματιά.

4.6 Εγκυρότητα και αξιοπιστία της έρευνας

Κρίσιμη είναι η διασφάλιση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας σε μια ποιοτική έρευνα, μέσα από στρατηγικές οι οποίες θα θέτουν κάποια κριτήρια για ενδυναμώσουν την διεξαγωγή μιας ποιοτικής έρευνας ή όπως δηλώνουν οι Fontana και Frey, «που θα πραγματευόταν με επιτυχία την “τέχνη της επιστήμης” της ποιοτικής έρευνας» (Συμεού, 2007).

Για να υπάρξει εγκυρότητα ενός ποιοτικού ερευνητικού σχεδίου ο Συμεού (2007) παρουσιάζει κάποιες κριτήρια που χρησιμοποιούνται συχνά και που μπορούν να την διασφαλίσουν.

Αξιοπιστία της έρευνας: Η αξιοπιστία σε μια ποιοτική έρευνα αναφέρεται στην ακρίβεια του μεθοδολογικού σχεδιασμού, την ποιότητα των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί αλλά και στο πώς αυτά οδηγούν σε έγκυρα και αξιόπιστα ευρήματα, αντανακλώντας πιστά την πραγματικότητα.

Η «μεταβιβασιμότητα» ή «γενικευσιμότητα» των ευρημάτων μιας ποιοτικής μελέτης, αναφέρεται στο πόσο μπορούν τα συμπεράσματα της μελέτης να εφαρμοστούν ευρύτερα. Να εφαρμοστούν δηλαδή σε ένα σύνολο παρόμοιων περιπτώσεων από τον πληθυσμό από τον οποίο προέρχεται το δείγμα. Οι αναγνώστες, μελετώντας την έρευνα, θα πρέπει να μπορούν να συγκρίνουν τα ευρήματά της με τη δική τους εμπειρία. Ένας από τους βασικούς τρόπους για να επιτευχθεί αυτό είναι η λεπτομερής και παραστατική περιγραφή των δεδομένων και των ευρημάτων της έρευνας και των όσων δήλωσαν οι συνεντευξιαζόμενοι.

Δύο ακόμα κριτήρια για την εγκυρότητα της ποιοτικής έρευνας είναι η βασιμότητα (dependability) και η επιβεβαιωσιμότητα (confirmability). Η βασιμότητα αναφέρεται στην περιγραφή όλης της διαδικασίας της ερευνητικής διαδικασίας από τον ερευνητή,

ενώ η επιβεβαιωσιμότητα είναι το να μπορεί ο ερευνητής να αποτυπώσει πως οι συμμετέχοντες είναι πραγματικά πρόσωπα και πως δήλωσαν όσα αναφέρονται στην έρευνα. Για να επιτευχθούν η βασιμότητα και η επιβεβαιωσιμότητα, χρειάζεται λοιπόν παρουσίαση της διαδικασίας που ακολουθήθηκε για την έρευνα αλλά και οι απόψεις και οι ιστορίες των συμμετεχόντων καταγεγραμμένες.

Στην παρούσα έρευνα, έγινε προσπάθεια να υπάρξουν τρόποι που να επιβεβαιώνουν την εγκυρότητά της. Για την αξιοπιστία της έρευνας έγινε προσπάθεια να μην υπάρχουν τεχνικά προβλήματα κατά την συλλογή των δεδομένων, καταγράφηκαν αυτολεξεί και επώνυμα οι συνεντεύξεις με τους δημοσιογράφους και όλοι όσοι ρωτήθηκαν ήταν εν ενεργεία δημοσιογράφοι. Τα ονόματά τους αναφέρονται κανονικά, εκτός από μια δημοσιογράφο που δεν επιθυμούσε να αναφερθεί το όνομά της, οπότε και αναφέρεται μόνο με τα αρχικά της.

Παράλληλα, για να επιτευχθεί η γενικευσιμότητα μέσα στην ανάλυση των συνεντεύξεων παρατίθενται κομμάτια με αυτούσια τα λόγια των επαγγελματιών των ΜΜΕ. Τέλος, για να επιτευχθεί βασιμότητα και η επιβεβαιωσιμότητα περιεγράφηκαν αναλυτικά τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και παρατέθηκαν ολόκληρες οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνημένες.

Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση των δεδομένων

Η παρουσίαση των δεδομένων θα γίνει ανά θεματικό άξονα και θα περιγράφονται τα αποτελέσματα κάθε κατηγορίας όπως προέκυψαν από τις απομαγνητοφωνήσεις των συνεντεύξεων. Στο παράρτημα υπάρχουν οι πίνακες με τις κωδικοποιημένες αναφορές στα θέματα που αναφέρθηκαν στις συνεντεύξεις.

5.1 Επαγγελματικό Προφίλ

Το πρώτο μέρος των συνεντεύξεων αφορούσε στο επαγγελματικό προφίλ των συμμετεχόντων. Υπήρχαν ερωτήσεις για την ηλικία τους, τα χρόνια που εργάζονται ως δημοσιογράφοι αλλά και τον τομέα και το ΜΜΕ τους. Η καταγραφή του θεωρήθηκε σημαντική γιατί δίνονται στοιχεία τα οποία μπορούν να φανερώσουν διαφορετικές

απόψεις και τρόπους σκέψεις ανά ηλικία αλλά και για να καταλάβουμε ακριβώς σε τι τομείς δημοσιογραφικής εργασίας γίνεται .

Όπως φαίνεται από τα δεδομένα οι περισσότεροι δημοσιογράφοι (εφτά από τους δέκα) έχουν πολλά χρόνια υπηρεσίας, βρίσκονται στον χώρο των ΜΜΕ σχεδόν 25 χρόνια και έχουν βιώσει την μετάβαση στην πιο ψηφιακή εποχή τους.

Η γενική εικόνα από το επαγγελματικό προφίλ του δείγματος είναι ότι πρόκειται για δημοσιογράφους με μεγάλη εμπειρία στην δημοσιογραφία αλλά και κάποιους νεότερους που έχουν ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια να ενσωματώνονται στο επάγγελμα. Οι περισσότεροι εργάζονται στην ΕΡΤ, σε διαφορετικές θέσεις του newsroom του 24ωρου καναλιού ενημέρωσης «ΕΡΤNews». Κάποιοι στην τηλεόραση ως παρουσιαστές ενημερωτικών εκπομπών, άλλοι στο banner της τηλεόρασης και άλλοι στο site. Μία δημοσιογράφος εργάζεται για το site των Παραπολιτικών.

«Είμαι ο Β.Λ, δημοσιογράφος στην ΕΡΤ τα τελευταία χρόνια. Αρχικά λοιπόν έχω 22 συναπτά έτη στη δημοσιογραφική δουλειά. Είμαι 42 ετών και εργάζομαι σε μια διττή θέση. Το πρώτο της κομμάτι αφορά στην σύνταξη ροής του ενημερωτικού ιστότοπου της ΕΡΤ, της δημόσιας τηλεόρασης δηλαδή. Και το δεύτερο κομμάτι της απασχόλησής μου στην ΕΡΤ αφορά στην αρχισυνταξία, την δημοσιογραφική επιμέλεια και την παρουσίαση της εβδομαδιαίας εκπομπής πολιτικής ανασκόπησης», εξηγεί ο κ. Β.Λ.

5.2 Η χρήση TN σε σύγχρονα, ελληνικά newsroom

Ο θεματικός άξονας καλύπτει το δεύτερο σκέλος των ερωτήσεων της συνέντευξης, όπου οι δημοσιογράφοι αναφέρθηκαν στην χρήση που κάνουν σε εργαλεία TN στην καθημερινότητά τους, ποια είναι αυτά, πώς τα αξιολογούν αλλά και αν έχουν κάποια εκπαίδευση για την χρήση τους ή γενικά για την χρήση TN στη δημοσιογραφία.

Όλοι οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν εργαλεία επεξεργασίας φυσικής γλώσσας αλλά και μεταγραφής φωνής σε κείμενο.

Η δημοσιογράφος των Παραπολιτικών χρησιμοποιεί το Gemini. Οι εργαζόμενοι της ΕΡΤ χρησιμοποιούν το Speechmatics αλλά και το DeepL σε καθημερινή βάση. Από αυτούς ο κ. Θ.Λ. και η κ. Τ.Β. χρησιμοποιούν συχνά και το ChatGPT.

«Το Speechmatics το χρησιμοποιούμε πάρα πολύ συχνά. Ατομικά, μπορεί να το χρειαστώ και πέντε φορές μέσα στην ίδια μέρα», δήλωσε χαρακτηριστικά η Α.Κ.

«(...) Δύο εργαλεία το ένα είναι το Speechmatics και το άλλο είναι DeepL», ανέφερε και ο Β.Π.

«Κάνω χρήση του Speechmatics και μετά το κείμενο της εφαρμογής το δίνω με συγκεκριμένες εντολές για επεξεργασία στο ChatGPT», αναφέρει ο κ. Θ.Λ.

Η δημοσιογράφος των Παραπολιτικών κάνει χρήση των εργαλείων πιο σπάνια.

Η κ. Μ.Κ. αναφέρει χαρακτηριστικά πως: *«Ο διευθυντής μας απλά μου έχει πει ότι συμβουλευέται το συγκεκριμένο πρόγραμμα, το gemini, έτσι κι εγώ... Το χρησιμοποιώ μία φορά τη βδομάδα, μπορεί και λιγότερο. Και το ChatGPT».*

Για τις συνθήκες που τους φαίνεται περισσότερο χρήσιμο το εργαλείο TN που χρησιμοποιούν, οι δημοσιογράφοι της ΕΡΤ τονίζουν ο καθένας ξεχωριστά πως είναι οι απομαγνητοφωνήσεις συνεντεύξεων για την παραγωγή άρθρων για τον ιστότοπο. Ιδιαίτερα μάλιστα ανθρώπων με σημαντικές θέσεις στην πολιτική, οι οποίοι συχνά εμφανίζονται live στον αέρα της τηλεόρασης του eirnews και απαιτείται η άμεση καταγραφή όσων θα δηλώσουν. Ο κ. Β.Π. προσθέτει και την μετάφραση ειδήσεων από ξένα πρακτορεία.

«Υπάρχουν καλεσμένοι στα δελτία πάρα πολύ συχνά οι οποίοι δίνουν συνεντεύξεις. Μπορεί λοιπόν τη στιγμή που ανεβάζεις ένα άρθρο για μία πυρκαγιά, να έρθει οδηγία να γίνει γραπτά και μια συνέντευξη. Η συνέντευξη αυτή μπορεί να έχει ήδη ξεκινήσει στον αέρα κι εκεί λοιπόν το εργαλείο είναι εξαιρετικά χρήσιμο γιατί υπό άλλες συνθήκες αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει. Να έχει ξεκινήσει μία συνέντευξη κι εσύ να την πιάσεις από τη μέση της δεν θα γινόταν, δε θα ήταν και δεοντολογικά σωστό. Γνωρίζοντας όμως ότι έχεις ένα εργαλείο σαν αυτό που χρησιμοποιώ της μεταγραφής ήχου σε κείμενο, μπορείς με μία ηρεμία να ανεβάσεις τη δουλειά σου», τονίζει ο κ. Β.Π.

«Ακόμα και ως αρχισυντάκτρια συχνά καλούμαι να γράψω η ίδια θέματα. Οι απομαγνητοφωνήσεις είναι η συνθήκη στην οποία το Speechmatics φαίνεται σαν μια όαση», εξηγεί η κ. Τ.Β.

«Την περίοδο την προεκλογική , όπου καλούμασταν να γράψουμε άμεσα τις δηλώσεις πολιτικών αρχηγών στο debate της ΕΡΤ, μας βοήθησε πολύ να έχουμε τα λεγόμενά τους έτοιμα μέσα σε 10 λεπτά. Πολύ θετικό», λέει η κ. Μ.Θ.

«Μου έχει φανεί πολύ χρήσιμο όταν μπορώ να πάρω με τη βοήθεια του την απομαγνητοφώνηση από το πρώτο 5λεπτο μιας συνέντευξης κάποιου πολιτικού προσώπου που μιλά στον αέρα της τηλεόρασης, όπως πχ. ο πρωθυπουργός», λέει η κ. Α.Π.

Η κ. Μ.Κ. από την πλευρά της, ανέφερε πως το εργαλείο που χρησιμοποιεί την βοηθά στο να βρίσκει άμεσα επεξήγηση για όρους που συναντά στο επιχειρηματικό ρεπορτάζ με το οποίο ασχολείται, αλλά και για μεταφράσεις.

«Μου φάνηκε χρήσιμο μόνο σε περίπτωση που θέλω να μου εξηγήσει κάτι που δε γνωρίζω για το ρεπορτάζ ή που θέλω να μου κάνει μία μετάφραση έναν όρο που ίσως δεν ξέρω και να μου περιγράψει μία κατάσταση», λέει η ίδια.

Όσον αφορά στην αξιολόγηση που κάνουν για το εργαλείο που χρησιμοποιούν, και όχι γενικά για την χρήση ΤΝ στην δουλειά τους, όλοι οι δημοσιογράφοι απάντησαν πως το αξιολογούν θετικά ή σχεδόν θετικά.

«Έχει πολλές χρήσιμες δυνατότητες», είπε η Μ.Σ.

Ο λόγος της θετικής αξιολόγησης που κυριαρχεί σε όλες τις απαντήσεις των δημοσιογράφων της ΕΡΤ είναι ένας: η ταχύτητα.

Όπως εξηγεί ο Β.Π.: *«Ο λόγος για τον οποίο είναι χρήσιμα είναι γιατί ανταποκρίνονται σε μία σε μία από τις απαιτήσεις της δουλειάς που είναι η ταχύτητα. Δυστυχώς θα πω εγώ , υπάρχει αυτή η βιασύνη να βγάλεις πρώτος την είδηση η οποία μπορεί να σε οδηγήσει στο να κάνεις λάθη, εκεί λοιπόν έρχεται η τεχνητή νοημοσύνη να σε βοηθήσει να κάνεις πολύ γρήγορα και σωστά τη δουλειά σου...».*

«Μέσα σε λίγο χρόνο έχω έτοιμο έστω ένα προσχέδιο από το κείμενο, την συνέντευξη, το οτιδήποτε χρειάζομαι», αναφέρει ο κ. Θ.Λ.

«Το αξιολογώ θετικά, πολύ θετικά. Είναι ένα εργαλείο το οποίο μειώνει το χρόνο εκτέλεσης της δουλειάς πολύ σημαντικά σε κάποιες περιπτώσεις, σε ότι αφορά τουλάχιστον τη δική μου. Μπορεί να χρειαστεί και το 50% του χρόνου με τη χρήση του εργαλείου. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί και το 40%», λέει ο κ. Β.Λ.

Παράλληλα, η κ. Λ.Κ. θέτει και μια ακόμα διάσταση, αυτή της... πλήξης. Το εργαλείο TN την βοηθά να κερδίζει εκτός από χρόνο και ενέργεια.

«... είναι πάρα πολύ σημαντικό εργαλείο εννοείται και εννοείται πως θα το αξιολογούσα θετικά διότι χωρίς αυτό η δουλειά θα ήταν σίγουρα πολύ πιο δύσκολη, πιο βαρετή, γιατί η απομαγνητοφώνηση είναι βαρετή, να ναι καλά», λέει.

Μόνο η κ. Μ.Κ. αξιολογεί το εργαλείο ούτε θετικά ούτε αρνητικά.

«Θα το αξιολογούσα... ούτε κρύο ούτε ζέστη, είναι κάπως βοηθητικό, αλλά δε σου λύνει και τα χέρια. Γενικά όμως θεωρώ πως οι πληροφορίες που έχει δεν είναι καινούργιες, δεν έχουν ανανεωθεί και πολλές φορές είναι τα πολύ βασικά που οι περισσότεροι έτσι κι αλλιώς θα γνωρίζουμε», αναφέρει η ίδια.

Όσο για το αν έχουν λάβει εκπαίδευση ως προς την χρήση του εργαλείου που χρησιμοποιούν ή γενικότερα για την TN, όλοι απάντησαν αρνητικά εκτός από τον Β.Λ., που έχει κάνει ορισμένα workshops.

«Προσωπικά έχω τη δυνατότητα ως άτομο που έχει κωδικούς πρόσβασης στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters, το οποίο έχει συνεργασία με την EPT, να κάνω ένα workshop που αφορά στην τεχνητή νοημοσύνη και την χρήση της δημοσιογραφίας, το οποίο είχε κάποιες λίγες, αλλά πολύ χρήσιμες πληροφορίες», λέει ο ίδιος.

5.3 Απόψεις δημοσιογράφων για ηθικά ζητήματα που προκύπτουν από την χρήση TN στο newsroom

Ο θεματικός άξονας καλύπτει το δεύτερο σκέλος των ερωτήσεων της συνέντευξης, όπου οι δημοσιογράφοι ανέλυσαν και αναφέρθηκαν στα κυριότερα ηθικά ζητήματα που «βλέπουν» να προκύπτουν, που ήδη βιώνουν ή απλώς τους απασχολούν περισσότερο στη καθημερινότητα της εργασίας τους με κάποιο εργαλείο TN.

Αναφέρονται τα ηθικά ζητήματα όπως προέκυψαν από τις απαντήσεις με τη σειρά ως εξής:

- Επαγγελματική Ανασφάλεια
- Παραπληροφόρηση – Fake News και Αξιοπιστία
- Διαφάνεια και Λογοδοσία
- Μεροληψία και Διακρίσεις

Ξεκινώντας, η επαγγελματική ανασφάλεια, μέσα από τις συνεντεύξεις φάνηκε πως είναι έντονη, ιδιαίτερα στους νέους. Όλοι οι δημοσιογράφοι εμφανίστηκαν σχεδόν σίγουροι πως στο μέλλον θα χαθούν, πιθανώς και ολοκληρωτικά, θέσεις εργασίας στον κλάδο τους. Μόνο δύο από τους επαγγελματίες ανέφεραν πως δεν θα αντικατασταθεί ποτέ ο δημοσιογράφος από την ΤΝ, ο Β.Λ και η Μ.Σ.

«...Νομίζω ότι θα είμαστε αχρείαστοι ακόμα κι αν μείνουμε μόνο στο συνδυασμό με τεχνητή νοημοσύνη κάποια στιγμή η τεχνητή νοημοσύνη θα είναι τόσο πιο καλή από μας, που δεν θα είμαστε χρήσιμοι πλέον, δε θα μας χρειάζεται κανείς οπότε νομίζω ότι τα πράγματα δεν θα πάνε πολύ καλά. Ίσως κι αυτή να είναι η φυσική εξέλιξη των πραγμάτων δεν ξέρω απλώς μέσα μου ελπίζω ότι αυτό θα γίνει αρκετά χρόνια μετά», λέει η κ. Λ.Κ. ενώ σε άλλο σημείο προσθέτει πως ιδιαίτερα σε κλάδους της δημοσιογραφίας όπως η ροή ειδήσεων σε ιστοσελίδες, που περιλαμβάνει αυτοποιημένες διαδικασίες ακόμα και για τον άνθρωπο, η αντικατάσταση δημοσιογράφου από ρομπότ είναι δεδομένη.

«Η τεχνητή νοημοσύνη θα αντικαταστήσει μελλοντικά σε μεγάλο βαθμό τους δημοσιογράφους...», λέει η κ. Μ.Κ.

«Είναι δεδομένο πως ιδιαίτερα οι συντάκτες καθημερινών ειδήσεων ροής στα σάιτ, θα χάσουμε τη δουλειά μας», τονίζει η κ. Μ.Θ..

Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δημοσιογράφοι δεν είναι τόσο απόλυτοι, αλλά τους απασχολεί το ζήτημα.

Η Σ.Κ. είναι περισσότερο επιφυλακτική, αλλά θεωρεί κι εκείνη πως η δημοσιογραφία, ιδιαίτερα ο κλάδος της ροής ειδήσεων σε ιστοσελίδες, θα χαθεί. *«Εγώ δεν ξέρω πόσο σύντομα, αλλά ξέρω πως κάποια στιγμή, ακόμα και αν είμαι αρχισυντάκτρια, θα χάσω την δουλειά μου. Δεν είμαι σίγουρη βέβαια αν ποτέ θα έχουμε ρομπότ ακόμα και στο ρεπορτάζ του newsrooma αντί για δημοσιογράφους. Αυτό ίσως να μην προλάβω να το δω».*

«Πολύ το φοβάμαι - ήδη έχει γίνει αυτό με τον παρουσιαστή ρομπότ του δελτίου ειδήσεων - ίσως να μην είναι πολύ μακριά ο καιρός που θα γίνεται κατά κόρον. Επομένως θα

υπάρξει και απώλεια θέσεων εργασίας γιατί αν μιλάμε για μια είδηση όπως το να σου μεταφέρει κάποιος πχ ένα γεωγραφικό στοιχείο, που έγινε σεισμός, τόσων Ρίχτερ... αυτό μπορεί εύκολα να ετοιμαστεί από ένα ρομπότ όπως και γίνεται στο εξωτερικό. Βέβαια η αλήθεια είναι πως ποτέ μια είδηση δεν είναι τόσο απλή...», λέει ο Β.Π.

Υπάρχουν ωστόσο και δύο δημοσιογράφοι που δεν θεωρούν πως μπορεί να χάσουν κάποια μέρα τη δουλειά τους από ένα ρομπότ.

«Το βασικό ερώτημα που γεννάται τους τελευταίους μήνες αρκετούς μήνες και για το αν θα οδηγήσει τελικά σε απώλεια θέσεων εργασίας. Μια πρώτη, προσωρινή εκτίμησή μου είναι ότι δεν μπορεί να αντικαταστήσει τους δημοσιογράφους στο μέλλον. Γιατί επαγγέλματα όπως η δημοσιογραφία και δε νομίζω ότι μπορεί ολοκληρωτικά να αντικατασταθεί με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης. Ακόμα και αν το προϊόν που θα βγάλει το εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης είναι άψογο, καλοσχεδιασμένο, αν δεν υπεισέρχεται ο ανθρώπινος παράγοντας, το ανθρώπινο χέρι, σίγουρα θα υπάρχουν ψήγματα λάθους ή και λάθη μεγάλα. Εγώ θεωρώ ότι μπορεί εκπαιδευτεί το σύστημα τεχνητής νοημοσύνης να ισχυροποιηθεί, να εξελιχθεί, σχεδόν να τελειοποιηθεί, αλλά θα είναι πάντα σχεδόν έτοιμο», λέει χαρακτηριστικά ο κ. Β.Λ.

«Μάλλον ο ρόλος της θα είναι βοηθητικός αλλά δεν νομίζω πως θα μας πάρει και τις δουλειές. Μου ακούγεται επιστημονική φαντασία. Ίσως έχουμε παρουσιαστές ρομπότ αλλά πώς θα κάνουν ρεπορτάζ;» αναρωτιέται η κ. Μ.Σ.

Ένα δεύτερο ζήτημα ηθικής στην δουλειά των δημοσιογράφων που χρησιμοποιούν κάποιο εργαλείο ΤΝ είναι αυτό της παραπληροφόρησης και αξιοπιστίας. Η ανάθεση της ευθύνης για την ακρίβεια της μεταγραφής σε ένα εργαλείο ΤΝ μπορεί να επηρεάσει το αποτέλεσμα. Η ακρίβεια της μεταγραφής μπορεί να επηρεάσει την πιστότητα του περιεχομένου. Λάθη ή παραλείψεις στη μεταγραφή μπορούν να αλλοιώσουν το νόημα των λεγομένων, να οδηγήσουν σε παραπληροφόρηση, ακόμα και άθελά τους και συνεπώς έλλειψη αξιοπιστίας από το κοινό.

Όλοι οι δημοσιογράφοι ανέφεραν πως κοιτούν και ξανακοιτούν το κείμενο που παράγει ένα εργαλείο ΤΝ, αλλάζουν λέξεις που δεν είναι σωστές και «χτενίζουν» πολλές φορές τα όσα αναφέρει.

Δεν είναι λίγες οι φορές ωστόσο - όπως λένε - που αυτό τους έχει δημιουργήσει πρόβλημα με το κοινό τους ή και λανθασμένες πληροφορίες μέσα σε ένα ενημερωτικό κείμενο.

«Θέλει πάρα πολλή προσοχή η επιμέλεια του κειμένου πολλές φορές. Εμένα έχει τύχει μία φορά αντί για “Κυριάκος Μητσοτάκης” να μου γράψει “Beyonce” και αυτό... δεν το θέλουμε στην EPT και γενικά...», λέει η κ. Λ.Κ.

«Μπορεί να την επηρεάσει γιατί μπορεί να γίνουν λάθη να υπάρξουν και παρερμηνείες, τόσο από τους παραγωγούς και τους δημοσιογράφους των ειδήσεων, όσο και από το κοινό, το οποίο είναι ο καταναλωτής, οι καταναλωτές των ειδήσεων αυτών», τονίζει ο κ. Β.Λ.

Η κ. Σ.Κ. αναφέρει πώς χρειάζεται πολλές φορές χτένισμα το κείμενο γιατί έχει ελλείψεις και λάθη.

«Καμιά φορά χρειάζεται τόσο έλεγχο που σκέφτομαι αν θα ήταν καλύτερα να το είχα γράψει μόνος μου. Πάντα μπορεί να ξεφύγουν πράγματα, επειδή το εμπιστεύεσαι και μετά καταλήγεις να βγαίνει κάτι λάθος στον αέρα», λέει ο κ. Θ.Λ.

Στην ίδια θεματική ενότητα αξίζει να αναφερθεί και η εύκολη διασπορά Fake News που μέσα από την ΤΝ έχουν γίνει ακόμα πιο πιστευτά, με τους δημοσιογράφους να αναφέρουν πως μπορεί να μειώσει την αξιοπιστία σε κάποιο ΜΜΕ και πάντα χρειάζεται έλεγχος από τον δημοσιογράφο.

«Για μένα η ανακάλυψη τεχνητής νοημοσύνης είναι κάτι σαν την ανακάλυψη της σχάσης του ατόμου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για καλό λόγο αλλά και για κακό λόγο. Εξαρτάται σε ποια χέρια θα πέσει. Κάποιος μπορεί να την χρησιμοποιεί για να φτιάξει Fake news. Κάτι το οποίο το βλέπουμε ήδη να γίνεται. Φοβάμαι ότι με την εξέλιξη της θα μπορούμε να φτάσουμε σ' ένα σημείο που θα παράγονται βίντεο όπου τίποτα μπορεί να μην είναι αληθινό, δεν θα ξέρουμε ίσως να διακρίνουμε την αλήθεια από το ψέμα...», αναφέρει ο κ. Β.Π.

«Τι πιο εύκολο να πέσει στην παγίδα της η παραπληροφόρηση των Fake News, συμβαίνει στο 100% σήμερα. Εγώ ως δημοσιογράφος σίγουρα αν θα έβαζα ιεραρχικά στο μυαλό μου τι θα ήταν για μένα σημαντικότερο πρώτο - πρώτο θα ήταν ότι οτιδήποτε και να ανεβάσω, σε οποιοδήποτε site, σε οποιοδήποτε έντυπο κι αν δουλεύω, να είναι

έγκυρο γιατί μετά το πράγμα κιτρινίζει λίγο μετά φτάνεις στο σημείο αναγνώστη σου να μη σε εμπιστεύεται και είναι το A και το Ω αυτό για τη δουλειά», αναφέρει η Λ.Κ.

Σχετικά με το ζήτημα της λογοδοσίας στο κοινό ενός ΜΜΕ για το αν αυτό χρησιμοποιεί στην παραγωγή ειδήσεων εργαλεία ΤΝ, οι δημοσιογράφοι χρειάστηκε να σκεφτούν αρκετά αν είναι κάτι απαραίτητο ή όχι.

Οι περισσότεροι κατέληξαν πως είναι κάτι χρήσιμο γιατί μπορεί να ενισχύσει την αξιοπιστία των ΜΜΕ.

«Σκέφτομαι πως αν έγραφες ότι η μεταγραφή την συνέντευξη γίνει με το τάδε εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης ίσως και να ενισχύσει την αξιοπιστία. Νομίζω πως δεν θα ήταν κακό να υπάρχει αναφορά», είπε ο Β. Π.

Η Μ.Σ. εξήγησε πως είναι απαραίτητο για εκείνη. *«Όπως πρέπει να αναφέρεις τις πηγές σου, θα πρέπει να αναφέρουμε και τι είδους ΤΝ χρησιμοποιείται στην σύνταξη μια είδησης, άρθρου... Οφείλει να γνωρίζει το κοινό τα πάντα».*

«Εκτιμώ ότι πρέπει. Και αυτό αφορά και στο να μπορεί με την κρίση του ο αναγνώστης, ο επισκέπτης, του διαδικτυακού ιστότοπου στη δική μας περίπτωση, να κατανοήσει καλύτερα κάτι το οποίο μπορεί να τον μπερδέψει και να το αποδώσει στο ότι χρησιμοποιήθηκε τεχνητή νοημοσύνη. Οπότε ναι, θεωρώ ότι πρέπει να το γνωρίζει να υπάρχει μια υπόμνηση στο τέλος των άρθρων», λέει ο κ. Β.Λ.

«Είναι ένα στοιχείο που δίνει μια σοβαρότητα στο Μέσο. Η επεξήγηση του τρόπου που παράγονται οι ειδήσεις. Οπότε καλό θα ήταν να υπάρχει μια αναφορά στο ποια είδηση έχει παραχθεί με ΤΝ και ότι έπειτα επεξεργάστηκε και από δημοσιογράφο, ναι», αναφέρει η κ. Μ.Θ.

Ωστόσο, η κ. Λ.Κ. έχει διαφορετική άποψη. Βάζει τον παράγοντα του *«πόση ΤΝ χρησιμοποιήθηκε»* για το αν αξίζει να αναφερθεί. Κατά τη γνώμη της εάν ο δημοσιογράφος απλά δημοσιεύει κάτι που είναι αποκλειστικά δημιούργημα ΤΝ, πρέπει να αναφερθεί, αλλά αν απλά χρησιμοποιεί για μια μικρή βοήθεια, δεν το κρίνει αναγκαίο.

«Δε νομίζω ότι πρέπει να το γνωρίζει, δεν το θεωρώ αναγκαίο γιατί ουσιαστικά το αποτέλεσμα που ανεβαίνει σαν είδηση είναι τρομερά επεξεργασμένο από μένα. Κακό δεν θα ήταν να το γνωρίζει, αλλά ούτε και κρίσιμο», είπε.

Η αναφορά στα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν από χρήση δεδομένων με μεροληψία και διακρίσεις στην ΤΝ δεν ήταν μια θεματική με ιδιαίτερη ανάλυση καθώς η χρήση των εργαλείων που κάνουν οι συγκεκριμένοι δημοσιογράφοι, δεν απαιτεί την ύπαρξη όγκου δεδομένων και την επεξεργασία τους. Ωστόσο οι απόψεις τους είχαν ενδιαφέρον.

Οι περισσότεροι θεωρούν πως προφανώς και γίνονται αλλά με τον καιρό αυτό είναι κάτι που μπορεί να βελτιωθεί αλλά και πως ο άνθρωπος που τα χειρίζεται συστήματα ΤΝ είναι τελικά εκείνος που μπορεί να κάνει διακρίσεις ή να ελέγχει ώστε και αν το σύστημα είναι φτιαγμένο για να κάνει διακρίσεις, να μην βγαίνουν στον «αέρα».

«Με καιρό με τον καιρό γίνεται πιο ευρύς ο όγκος των δεδομένων που έχουν αυτά τα εργαλεία ΤΝ οπότε σίγουρα θα γίνονται καλύτερα γιατί δουλεύοντας εμείς με αυτά μεγαλώνουν με τον όγκο των δεδομένων και ακόμα κι εμείς θα βοηθάμε να γίνουν καλύτερα», αναφέρει η κ. Λ.Κ.

«Θεωρώ ότι η ΤΝ απλά παίρνει τις πληροφορίες που υπάρχουν οπότε αν οι πληροφορίες υπάρχουν κάνουν διακρίσεις τότε και τεχνητή νοημοσύνη αυτό που παρέχει στους χρήστες είναι ένα περιεχόμενο με διακρίσεις και προωθεί η μεροληπτικές τάσεις. Ο δημοσιογράφος πρέπει να ξέρει πως λειτουργεί το εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιεί δεδομένα με διακρίσεις και να το αλλάξει ή να μην τις ενσωματώσει στην τελική του ιστορία, άρθρο, ρεπορτάζ», λέει η κ. Μ.Κ.

Από την άλλη υπάρχει η άποψη του κ. Β.Π που δίνει μια νέα οπτική.

Η απάντηση του δημοσιογράφου αναφέρεται σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με τη μεροληψία αλλά έχουν αντίκτυπο και στην αντικειμενικότητα στη δημοσιογραφία. Συγκεκριμένα, η ανησυχία του εστιάζεται στη δυνατότητα της τεχνητής νοημοσύνης να παρουσιάζει τις ειδήσεις με τρόπο που να προωθεί υποσυνείδητα την οπτική γωνία του δημιουργού τους, ενώ ταυτόχρονα εμφανίζεται ως αντικειμενική και αμερόληπτη λόγω της ψυχρής και χωρίς συναίσθημα φύσης της ΤΝ.

«Μπορείς πολύ τεχνηέντως να παρουσιάζεις τα νέα περνώντας την δική σου οπτική πολύ υπόρρητα. Αυτό γίνεται και τώρα, υπάρχουν τηλεοπτικοί σταθμοί εφημερίδες που καθένας έχει τη “γραμμική” του, μπορεί να παρουσιάσουν την ίδια είδηση όπως θέλουν... γεγονός. Απλά με την τεχνητή νοημοσύνη νομίζω πως ο κίνδυνος που υπάρχει είναι ότι επειδή η τεχνητή νοημοσύνη από τώρα παρουσιάζεται ως κάτι που δεν έχει συναίσθημα, αλλά ψυχρά παρουσιάζει τα γεγονότα, μπορεί να ενδυθεί τον μανδύα της

“αντικειμενικότητας και το κοινό να πει, “δεν το λέει ο τάδε δημοσιογράφος που ξέρουμε και που πιστεύει αυτές τις απόψεις αλλά ένα ρομπότ που δεν έχει συναισθήματά και σου περιγράφει μια ψυχρή είδηση”, επομένως κάπως έτσι μπορεί κάποιος να ξεγελαστεί», λέει ο ίδιος.

Στον τρίτο θεματικό άξονα, συγκεντρώθηκαν κατηγορίες ερωτήσεων που αφορούσαν τις απόψεις των δημοσιογράφων για τον ρόλο που έχει τελικά ο δημοσιογράφος στην αίθουσα σύνταξης σε σχέση με τη TN, αλλά και σχετικά με την ματιά τους ως προς την αναμενόμενη ύπαρξη νομοθεσίας επάνω στη χρήση TN γενικότερα, συνεπώς και στην δημοσιογραφία.

Για το αν η TN πρέπει να ρυθμίζεται με αυστηρούς κανόνες ακόμα και με νομοθεσία, όλοι οι δημοσιογράφοι απάντησαν θετικά.

«Ναι 100% πρέπει να ρυθμίζει τον νομοθεσία δεν ξέρω πότε θα γίνει αυτό και πως δεν ξέρω τα μυστικά των αλγορίθμων και πώς γράφονται και πώς ρυθμίζονται αλλά πρέπει να γίνει τουλάχιστον μία προσπάθεια δεν μπορείς να αφήσεις αρρυθμιστο αυτό το πλαίσιο», λέει ο Β.Π.

«Θα ήταν επικίνδυνο εάν δεν ρυθμιζόταν. Για όλα όσα ανέφερα παραπάνω», τονίζει η κ. Σ.Κ.

«Πρέπει να ρυθμίζεται με νομοθεσία , δεν θεωρώ ότι μπορεί να ρυθμίζεται απλά αυστηρούς κανόνες οι οποίοι δεν θα είναι και θεσπισμένοι. Είναι ένα κίνημα το οποίο έρχεται και θα παρασύρει τους πάντες όχι μόνο τους δημοσιογράφους τις περισσότερες δουλειές...», λέει μεταξύ άλλων η κ. Λ.Κ.

«Αυτό που προσπαθεί να κάνει η ΕΕ είναι αρκετά σημαντικό. Μπορεί να μην καταλαβαίνω ακριβώς πώς, αλλά χρειάζονται κάποιες αρχές δεοντολογίας που πρέπει να ακολουθεί και η TN», λέει η κ. Τ.Β.

Σχεδόν όλοι οι δημοσιογράφοι από την άλλη, μιας που ακόμα δεν εφαρμόζεται η νομοθεσία για την χρήση TN, έθεσαν σε όλη τη διάρκεια των συνεντεύξεών τους, ως λύση για κάθε ηθικής φύσεως πρόβλημα που φέρνει η χρήση TN και που μπορεί να επηρεάζει την δημοσιογραφία, τον ρόλο της δημοσιογραφικής δεξιάτητας. Αυτός ήταν για όλους πρωταρχικό στην κάλυψη των ειδήσεων, ενώ της TN, βοηθητικός.

«Οι αλγόριθμοι θα σου δώσουνε ως αποτέλεσμα αυτό που θα του ζητήσεις συνεπώς ο ρόλος του ανθρώπου σε όλη την δημοσιογραφική διαδικασία είναι ο σημαντικότερος(...). Είναι αυτός ο οποίος θα χτενίσει θα κρίνει θα σκεφτεί. Ο άνθρωπος είναι αυτός ο οποίος θα ελέγξει το εργαλείο τεχνητής», είπε η Λ.Κ.

«Ο ρόλος της δημοσιογραφικής δεξιότητας είναι να παρέχει σωστές πληροφορίες εξακριβωμένες, να πηγαίνει μία είδηση ένα βήμα παρακάτω να της δίνει πολλά χρώματα να αναλύει περισσότερο ένα γεγονός ώστε να έχει παρέχει ένα πλούσιο κείμενο και ο ρόλος της τεχνητής νοημοσύνης είναι απλά να του παρέχει αν γίνεται, τα σωστά στοιχεία ενός όμως γενικού πλαισίου - γιατί η τεχνητή νοημοσύνη δεν μπορεί να εξειδικευτεί σε βάθος για ένα θέμα, δεν μπορεί να παρέχει το κάτι παραπάνω», ανέφερε η κ. Μ.Κ.

«Μπορεί στην Ελλάδα ακόμα να μην έχει ενσωματωθεί ακόμα σε μεγάλο βαθμό. Γιατί όπως καθετί τεχνολογικό αργεί να κάνει την εμφάνισή του στη χώρα μας. Ωστόσο όσο και αν εισχωρήσουν εργαλεία TN σε μια αίθουσα σύνταξης, όσο κι αν μας πάρουν μελλοντικά τις δουλειές, πάντα ο άνθρωπος θα είναι σε θέση να κάνει καλύτερο ρεπορτάζ και να νιώσει καλύτερα έναν άλλο άνθρωπο. Οπότε ο ρόλος της θα είναι καθαρά συμπληρωματικός...ακόμα και συναίσθημα να αποκτήσει... δεν θα είναι ανθρώπινο», εξηγεί από την πλευρά της η κ. Μ.Σ.

Τέλος, όλοι απάντησαν θετικά για την ύπαρξη επιμόρφωσης επάνω σε ζητήματα που άπτονται στην TN, ως λύση στην καλύτερη κατανόησή της.

«Θα ήθελα να κατανοώ σε βάθος τον τρόπο που δουλεύει. Δεν θα με προβληματίζε τόσο ίσως. Θα ήθελα όχι να ξέρω κώδικα κλπ αλλά να μπω κάπως στον τρόπο “σκέψης” του», λέει η κ. Τ.Β.

Κεφάλαιο 6: Ανάλυση των δεδομένων

Είναι φανερό πως η δημοσιογραφία έχει αρχίσει να υιοθετεί την TN, αν και σε απλές ακόμα μορφές για την παραγωγή ειδήσεων. Στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας αυτής έγινε μια προσπάθεια αρχικά να διερευνηθούν οι απόψεις των δημοσιογράφων για τα εργαλεία TN που χρησιμοποιούνται στην αίθουσα σύνταξης αλλά και η συχνότητα που γίνεται η χρήση αυτή.

Από τις απαντήσεις φάνηκε πως ιδιαίτερα σε μεγάλα newsrooms όπως ενός καναλιού σαν την ΕΡΤ, η ενσωμάτωση τέτοιων εργαλείων έχει ξεκινήσει και η χρήση τους

μάλιστα είναι καθημερινή. Σε μικρότερα ΜΜΕ που έχουν μόνο ψηφιακή παρουσία, η χρήση εργαλείων είναι λίγο μικρότερη. Ωστόσο, όλοι οι δημοσιογράφοι της έρευνας κάνουν χρήση συγκεκριμένων εργαλείων, είτε πρόκειται για συστήματα Conversational τεχνητής νοημοσύνης (ChatGPT, Gemini) είτε για αναγνώριση Ομιλίας (Speechmatics) είτε για επεξεργασία φυσικής γλώσσας (DeepL). Όπως συμβαίνει και διεθνώς σε μεγάλα newsrooms, που ήδη μετρούν πολύ παραπάνω χρόνια σε σύγκριση με την Ελλάδα στην χρήση τέτοιων εργαλείων, η δημοσιογραφία παίρνει πράγματι έναν μηχανικό δρόμο. Το BBC, η Deutsche Welle και η SRG-SSR στην Ελβετία είναι μεταξύ των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων που εργάζονται εντατικά χρησιμοποιώντας τέτοιες τεχνολογίες (EBU, 2019).

Όλες αυτές οι καινοτομίες βοηθούν ώστε οι δημοσιογράφοι να κερδίζουν χρόνο και όλα να γίνονται γρηγορότερα, γεγονός που τους έκανε όλους αρχικά στην έρευνά μας να κάνουν μια θετική αξιολόγηση στο εργαλείο που χρησιμοποιούν. Ο χρόνος άλλωστε και η αμεσότητα αποτελούν ζητούμενο στη δημοσιογραφία. Αυτό σημαίνει ότι τα καθημερινά καθήκοντα ενός δημοσιογράφου μπορεί να αλλάξουν με τη χρήση ενός εργαλείου τεχνητής νοημοσύνης. Οι δημοσιογράφοι μπορεί να ξοδεύουν λιγότερο χρόνο για την απομαγνητοφώνηση και αντ' αυτού να περνούν τον χρόνο τους κάνοντας άλλες ανάγκες του ρεπορτάζ, ή της γενικότερης ροής ειδήσεων σε όποιο πόστο εργάζονται. Όπως ανέφεραν οι δημοσιογράφοι μειώνει τον χρόνο για την παραγωγή ενός άρθρου ακόμα και στο μισό. Το ίδιο επιβεβαίωσε και η έρευνα στο Associated Press που μετά την χρήση εργαλείων AI σε άρθρα σχετικά με τα οικονομικά, εκτίμησε πως απελευθερώθηκε το 20 τοις εκατό του χρόνου των δημοσιογράφων, επιτρέποντας στους εν λόγω δημοσιογράφους να ασχοληθούν με πιο σύνθετες εργασίες (Marconi and Siegman, 2017).

Ωστόσο, όσο κι αν η πρώτη τους αξιολόγηση είναι θετική, μέσα από τις ερωτήσεις στον δεύτερο θεματικό άξονα σχετικά με τις ηθικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν ή απλώς προβληματίζουν τους επαγγελματίες των ΜΜΕ, φάνηκε πως γεννώνται αρκετά ζητήματα που αλλάζουν την κατεύθυνση του πως εκλαμβάνεται η ΤΝ, από θετική σε περισσότερο προβληματική.

Στην πλειοψηφία τους οι δημοσιογράφοι είναι προβληματισμένοι πως η ΤΝ είναι εδώ για να τους «αντικαταστήσει». Αν όχι πλήρως, σίγουρα μερικώς, σε κάποιους τομείς του επαγγέλματος, όπως αναφέρει και η έρευνα του LSE (Beckett, 2020). Οι

δημοσιογράφοι θεωρούν πως αποτελεί δεδομένο πως σε λίγα χρόνια – ειδικά όσοι εργάζονται σε ιστοσελίδες που αναπαράγουν ειδήσεις ροής – δεν θα έχουν δουλειά. Ιδιαίτερα οι πιο νέοι απάντησαν με μεγάλη σιγουριά για αυτό, σε σύγκριση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία. Ωστόσο, υπήρχε από πολλούς προβληματισμός για το αν θα καταφέρουμε ποτέ να έχουμε ρομπότ που κάνουν αληθινό και ουσιαστικό ρεπορτάζ, όπως ένας άνθρωπος.

Δεν έλειπαν όμως και εκείνοι που δεν τους προβληματίζει μια μελλοντική αντικατάσταση γιατί είναι κριτικοί ως προς μέχρι ποιον βαθμό μπορεί ένα εργαλείο ΤΝ να θεωρηθεί δημοσιογράφος και να κάνει ρεπορτάζ. Όπως φάνηκε και από την βιβλιογραφία άλλωστε οι δημιουργικές δουλειές, όπως η δημοσιογραφία γενικά, είναι πιθανό να μην αυτοματοποιηθούν, ορισμένες όμως εργασίες ρουτίνας - όπως είναι η παραγωγή άρθρων για παράδειγμα σε μια ιστοσελίδα - που εκτελούν οι δημοσιογράφοι θα συνεχίσουν να αυτοματοποιούνται. Το σίγουρο είναι πως η αυτοματοποίηση αποτελεί αιτία άμεσης απώλειας θέσεων εργασίας στα δημιουργικά επαγγέλματα, αλλά ο αντίκτυπος μπορεί να γίνει αισθητός με πολλούς έμμεσους τρόπους (Lindén, 2017).

Από την άλλη σχετικά με την παραπληροφόρηση που μπορεί να «έρθει» μαζί με ένα εργαλείο ΤΝ, οι δημοσιογράφοι τόνισαν πως εύκολα μέσα από λάθη που κάνει μπορεί να προκαλέσει αναξιοπιστία γενικότερα στο Μέσο αλλά και να διασπείρει Fake News. Μάλιστα, μέσα από παραδείγματα που έδωσαν οι συνεντευξιαζόμενοι φαίνεται πως μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε σύγκρουση με κάποιον αναγνώστη τους.

Εδώ, ο ρόλος του δημοσιογράφου κρίθηκε από όλους ως πρωταρχικός και πολύ σημαντικός, κάτι που συχνά συναντάγαμε στη διεθνή βιβλιογραφία. Η αξία του ελέγχου, της προσωπικής έρευνας και του ρεπορτάζ κρίθηκε μεγαλύτερης σημασίας από κάθε εργαλείο ΤΝ. Είναι χαρακτηριστική άλλωστε η φράση που έδωσε μια δημοσιογράφος: «Πιο πολύ εμπιστεύομαι εμένα, παρά κάθε εργαλείο ΤΝ». Μια άποψη που επιβεβαιώνεται και από την διεθνή βιβλιογραφία, όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται πως η τεχνολογία αλλάζει, αλλά η δημοσιογραφία όχι. (Marconi and Siegman, 2017). Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να βοηθήσει στη διαδικασία της δημοσιογραφίας, αλλά οι δημοσιογράφοι πάντα θα πρέπει να συναρμολογούν τα κομμάτια και να κατασκευάζουν μια δημιουργική αφήγηση (Beckett, 2020).

Για τα ζητήματα διαφάνειας και λογοδοσίας, πάντα στο πλαίσιο της χρήσης Τεχνητής Νοημοσύνης που γίνεται στα συγκεκριμένα ΜΜΕ, οι συνεντευξιαζόμενοι

αναφέρθηκαν στην ύπαρξη λογοδοσίας ως έναν τρόπο για να ενισχυθεί η αξιοπιστία του μέσου. Ακόμα κι αν δεν χρησιμοποιούνται μεγάλοι όγκοι δεδομένων για παραγωγή ειδήσεων, ακόμα και αν δεν εργάζονται σε αίθουσες σύνταξης όπου έχουν ενσωματωθεί ολοκληρωτικά πρακτικές με χρήσεις TN ακόμα, οι περισσότεροι δημοσιογράφοι θεώρησαν καλό το κοινό να γνωρίζει πότε χρησιμοποιήθηκε στην παραγωγή ειδήσεων εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης για να διασφαλιστεί η ακεραιότητα της δημοσιογραφικής εργασίας (Van Dalen, 2012).

Σχετικά με ζητήματα μεροληψίας και διακρίσεων που μπορεί να κάνουν ή να φέρουν μαζί τους οι αλγόριθμοι, οι δημοσιογράφοι δεν είχαν παρατηρήσει να γίνονται στο δικό τους πλαίσιο χρήσης. Οι περισσότεροι βέβαια θεωρούν πως προφανώς και γίνονται αλλά με τον καιρό αυτό είναι κάτι που μπορεί να βελτιωθεί, γιατί ο άνθρωπος που θα τους χειρίζεται θα πρέπει να κρίνει και να προσπαθήσει να ρυθμίσει τις όποιες διακρίσεις περιλαμβάνουν τα δεδομένα.

Αναφέρθηκε φυσικά και η άποψη πως κάτω από την αντικειμενικότητα που θεωρείται πως έχει ο κώδικας, μπορούν επίσης να παραχθούν ειδήσεις με μεροληπτικές πληροφορίες και αντίκτυπο στην αντικειμενικότητα του Μέσου. Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς θεωριών ενός «τεχνολογικού ουτοπισμού», η τεχνολογία που ενισχύει την επικοινωνία δεν είναι εγγενώς δημοκρατική, και τα τρωτά σημεία της αρχιτεκτονικής των αλγορίθμων στη χειραγώγηση έχουν αποδειχθεί σε διάφορες περιπτώσεις (Ignatidou, 2019). Η έλλειψη διαφάνειας σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των αλγοριθμικών συστημάτων των τεχνολογικών εταιρειών που μπορεί να χρησιμοποιήσει και ένα ΜΜΕ, μπορεί να ενισχύσει την υπόθεση ότι το αποτέλεσμα τους είναι μια αντικειμενική αναπαράσταση της πραγματικότητας τόσο στο κοινό όσο και σε κάποιον που το χρησιμοποιεί αλλά δεν γνωρίζει ακριβώς πως λειτουργεί.

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι παρά τους προβληματισμούς τόνισαν σαν «λύση» σε κάθε νέα πραγματικότητα που μπορεί να φέρει η TN στην δημοσιογραφία, τον ρόλο του δημοσιογράφου σε μια αίθουσα σύνταξης. Για τους συνεντευξιαζόμενους θεωρείται πρωταρχικός και ως ο μόνος που μπορεί να έχει ενσυναίσθηση για τα γεγονότα που συμβαίνουν αλλά και ο μόνος που μπορεί να «ανακαλύψει» μια αλήθεια που δεν έχει ειπωθεί ξανά και να δημιουργήσει ιστορίες. (Marconi και Siegman, 2017).

Η Τεχνητή Νοημοσύνη από την άλλη, θεωρείται περισσότερο ως ένα βοήθημα, ως κάτι που γνωρίζει τα πάντα, κάτι που μπορεί να σε βοηθήσει να συμπληρώσεις μια είδηση

ή ένα ρεπορτάζ. Λέγοντας «τα πάντα» όμως, νοούνται μόνο οι γνώσεις που είναι ήδη υπαρκτές, όχι μια νέα διάσταση για τα πράγματα, μια κατανόηση ενός συναισθήματος που μπορεί να μην έχει εκφραστεί ξανά, μια νέα αλήθεια για μια υπόθεση που αφορά το κοινό καλό. Αυτό είναι δουλειά μόνο του ανθρώπου - δημοσιογράφου. Όπως μάλιστα τονίζουν και δημοσιογράφοι στην έρευνα του LSE με τους ίδιους προβληματισμούς, η υπομονή, η επιμονή και η περιέργεια είναι πολύτιμες ανθρώπινες ιδιότητες και θα πρέπει να ενθαρρύνονται μέσα στην αίθουσα σύνταξης για να μην φτάσουμε σε σημείο οι δημοσιογράφοι να προσπαθήσουν να ανταγωνιστούν τα ρομπότ (Beckett, 2020).

Τέλος, στον τρίτο θεματικό άξονα όπου οι δημοσιογράφοι εξέφρασαν τις ιδέες τους για ένα καλύτερο μέλλον δημοσιογραφίας και TN, όλοι τους εύχονται να μπορούν να εκπαιδευτούν πάνω στα ζητήματα TN ώστε να τα κατανοούν και να τα χειρίζονται καλύτερα. Ορισμένοι μάλιστα συμφωνούν με απόψεις που παρουσιάστηκαν και στην μελέτη της EBU, για μια κοινή προσέγγιση στον τρόπο που λειτουργούν τα εργαλεία TN. Μια σύμπραξη ερευνητών, εταιρειών που παράγουν εφαρμογές TN και δημοσιογράφων (EBU, 2019).

Παράλληλα, όλοι έκριναν θετικά την ύπαρξη νομοθεσίας και αναφέρθηκαν στην σπουδαιότητα του AI act της ΕΕ, του νέου νόμου που στοχεύει στην προώθηση της ανάπτυξης και υιοθέτησης ασφαλών και αξιόπιστων συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης στην ενιαία αγορά της ΕΕ από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς (Συμβούλιο της Ευρώπης).

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα

Στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας αυτής έγινε μια προσπάθεια να διερευνηθούν οι απόψεις των δημοσιογράφων τριών ΜΜΕ της Ελλάδας, με ισχυρότερη παρουσία στην έρευνα, τις απόψεις αυτών που εργάζονται στη Δημόσια Ραδιοτηλεόραση, ένα πλήρως ενημερωτικό 24ωρο κανάλι και ένας οργανισμός που μπορεί να έχει περισσότερους πόρους και ευκαιρίες να ενσωματώσει εργαλεία TN σε ένα newsroom λόγω του περισσότερο ασφαλούς μοντέλου χρηματοδότησής του. (Thurman et al., 2017).

Σύμφωνα με την έρευνα οι δημοσιογράφοι στη χώρα μας ακόμα δεν έχουν ενσωματώσει πλήρως την TN στο εργασιακό τους περιβάλλον, γεγονός που τους κάνει να έχουν περιορισμένη κρίση από προσωπική εμπειρία σε αντίθεση με αντίστοιχες

έρευνες σε διεθνείς αίθουσες σύνταξης. Ωστόσο οι προβληματισμοί τους, οι απόψεις τους για το μέλλον της δημοσιογραφίας, οι φόβοι τους και οι προτάσεις τους για ένα καλύτερο «αύριο» στο επάγγελμα συνδυαστικά με την TN, έχουν αρκετές ομοιότητες με τις απόψεις που παρουσιάζονται στη διεθνή βιβλιογραφία.

Η χρήση εργαλείων TN σε ένα ελληνικό newsroom ακόμα γίνεται σε επίπεδο μεταγραφής και η επεξεργασίας ήχου για παραγωγή ειδήσεων, έναν από τους αρκετούς τρόπους της γενικότερης χρήσης TN στο δημοσιογραφικό επάγγελμα. Στη βιβλιογραφία μάλιστα φαίνεται πως αναφέρεται ως ένας από τους πιο δημοφιλείς, μαζί με την διανομή ειδήσεων (εξατομίκευση, μάρκετινγκ, εύρεση κοινού) και την συλλογή ειδήσεων (εντοπισμός τάσεων, έρευνες, παρακολούθηση γεγονότων). (Beckett, 2020).

Μέσα από τις συνεντεύξεις φανερώνεται μια διττή πραγματικότητα για τον αντίκτυπο που έχει ή μπορεί να έχει η χρήση TN στην δημοσιογραφία.

Από τη μία πλευρά, η τεχνητή νοημοσύνη βοηθά τους δημοσιογράφους σε αυτό που έχουν περισσότερο ανάγκη στην εποχή μας από όλα, στον χρόνο (Simon, 2024). Τους βοηθά στην εξοικονόμηση χρόνου από πιο βαρετές διαδικασίες παραγωγής μιας είδησης ή ενός ρεπορτάζ, ώστε να αφοσιωθούν στην περισσότερο «ποιοτική» δημοσιογραφία, αλλά και στον χρόνο που θα χρειαστούν για την παραγωγή μιας δημοσιογραφικής δουλειάς (Dörr & Hollnbuchner, 2016). Σύμφωνα με τον Graefe (2016), τα συστήματα που παράγουν αυτοματοποιημένες ειδήσεις μπορούν να αναλάβουν τη συγγραφή βασικών ειδήσεων, απελευθερώνοντας τους δημοσιογράφους από χρονοβόρες εργασίες που επαναλαμβάνονται, ενώ και η έρευνα των Thurman, Lewis, και Kunert (2019) επιβεβαιώνει ότι η εφαρμογή αλγορίθμων και αυτοματισμών μπορεί να βελτιώσει την αποδοτικότητα των ειδησεογραφικών οργανισμών ως προς τη καταγραφή της επικαιρότητας, μειώνοντας τον χρόνο που απαιτείται για την επεξεργασία ειδήσεων. Ιδιαίτερα όταν οι ειδήσεις είναι πολλές και η ροή συνεχής, ακόμα και η παραμικρή βοήθεια ώστε να ολοκληρωθεί μια είδηση εγκαίρως κρατά ευχαριστημένο το εκάστοτε MME και παράλληλα το κάνει πιο ανταγωνιστικό.

Από την άλλη πλευρά όμως, και θέλοντας να απαντήσουμε και στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, τα εργαλεία TN δημιουργούν φόβο και προβληματισμό στους δημοσιογράφους σε διάφορους τομείς με ηθικά ζητήματα να εγείρονται. Αν στα θετικά που «βλέπουν» στην χρήση TN στη δημοσιογραφία ήταν ο χρόνος, τότε στα ζητήματα που τους προβληματίζουν θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι η εμπιστοσύνη. Από

κάθε προβληματισμό που εξέφρασαν, οι δημοσιογράφοι φαίνεται πως δεν εμπιστεύονται ολοκληρωτικά την ΤΝ, όσο κι αν πρόκειται για κάτι που θα μπορούσαμε να πούμε πως γνωρίζει τα πάντα.

Και αυτό συμβαίνει γιατί η χρήση της μπορεί να επιφέρει ηθικές συνέπειες. Με τον όρο «ηθική» εδώ νοήθηκε ένα ευρύς ορισμός που περιλάμβανε πρακτικές που σχετίζονται με θέματα όπως η απώλεια θέσεων εργασίας, η ακρίβεια, η υπευθυνότητα και η προκατάληψη.

Η απώλεια θέσεων εργασίας είναι μια βασική ανησυχία των δημοσιογράφων στην έρευνα, αλλά και στην διεθνή βιβλιογραφία (Simon, 2024 ; Beckett, 2016; Thurman, Dörr & Kuhnert, 2017). Η μελλοντική απώλεια ορισμένων θέσεων εργασίας δημοσιογράφων, μπορεί να συμβεί είτε έμμεσα, λόγω της ανάγκης για άτομα που γνωρίζουν σε βάθος να χρησιμοποιούν εργαλεία ΤΝ και να αντικαταστήσουν παλαιότερους είτε άμεσα, επειδή οι εργαζόμενοι θα αντικατασταθούν απευθείας από μηχανές. Ωστόσο, οι δημοσιογράφοι συμφωνούν στην πλειοψηφία πως θα αντικατασταθούν κυρίως σε τομείς της δημοσιογραφίας που ενέχουν ένα είδος αυτοματοποίησης ήδη και όχι τομείς που χρειάζονται ρεπορτάζ και νέες πληροφορίες ή δημιουργικές αφηγήσεις. Γεγονός που συμφωνεί με την άποψη που εκφράζει ο Lindén (2017) πως ορισμένες εργασίες ρουτίνας που εκτελούν οι δημοσιογράφοι θα συνεχίσουν να αυτοματοποιούνται αλλά και πως η αυτοματοποίηση αποτελεί αιτία άμεσης απώλειας θέσεων εργασίας στα δημιουργικά επαγγέλματα, αλλά ο αντίκτυπος μπορεί να γίνει αισθητός με πολλούς έμμεσους τρόπους. Ταυτόχρονα, αναφέρεται πως θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας στον ίδιο χώρο λόγω των αναγκών που δημιουργεί ακριβώς η εφαρμογή ΤΝ για περισσότερο έλεγχο, ανθρώπινη κρίση και επίβλεψη για να υπάρχει αξιοπιστία.

Παράλληλα, από την χρήση ΤΝ στη δημοσιογραφία ενέχουν κίνδυνοι μεροληψίας και την αντικειμενικότητας των αλγορίθμων. Παρά την ικανότητα της ΤΝ να επεξεργάζεται μεγάλες ποσότητες δεδομένων και να παράγει ειδήσεις μ πιο γρήγορο τρόπο, πολλές φορές ο κίνδυνος να ενσωματώσουν και να αναπαράγουν τις προκαταλήψεις υπάρχει λόγω των δεδομένων εκπαίδευσής τους (Diakopoulos, 2019). Η διάδοση και η πιο εύκολη παραγωγή Fake News, τα λάθη που κάνουν πολλές φορές τα εργαλεία ΤΝ αλλά και η διαφάνεια ως προς τη χρήση τους ήταν ανάμεσα στα ζητήματα που επίσης απασχόλησαν τους δημοσιογράφους. Προβλήματα που μπορούν

να οδηγήσουν σε υπονόμηση και αναξιοπιστία ενός μέσου ενημέρωσης (Graefe, 2016).

Για όλα τα προβλήματα που μπορεί να επέλθουν, οι δημοσιογράφοι τόνιζαν σαν λύση την ανάγκη του ελέγχου της είδησης που παράγεται από την TN από τους ίδιους. Η έρευνα για το τι αποτελεί Fake news, η ανίχνευση λαθών στο κείμενο του speechmatics, το αληθινό ρεπορτάζ στο πεδίο για ένα ζήτημα, η χρήση της σωστής λέξης για την περιγραφή συναισθημάτων σε μια αφήγηση, ήταν η απάντηση σε κάθε ζήτημα που «έβλεπαν» να δημιουργείται από την χρήση TN. Όσο για το αν το κοινό πρέπει να γνωρίζει την συμβολή TN στην παραγωγή μιας είδησης, αν και δυσκολεύτηκαν να απαντήσουν τελικά συνηγορούν στο ότι είναι και αυτό μια λύση που προσδίδει αξιοπιστία και διαφάνεια σε ένα μέσο ενημέρωσης, όπως και οι δημοσιογράφοι στην έρευνα των Thurman, Dörr & Kuhnert (2017).

Οι ερωτηθέντες λοιπόν συμφωνούν πως όσο αποτελεσματικοί κι αν είναι οι αλγόριθμοι, η ανθρώπινη κρίση παραμένει ζωτικής σημασίας στον σχεδιασμό, την εκτέλεση και την παρακολούθηση των διαδικασιών για την παραγωγή μιας είδησης (Beckett, 2017).

«Κοιτώντας» προς το μέλλον ο δημοσιογραφικός κλάδος θέλει να μάθει και να γνωρίσει τον κόσμο των αλγορίθμων. Η αξία που δόθηκε από τους δημοσιογράφους στην ύπαρξη εκπαίδευσης ως προς τη χρήση TN στην εργασία τους, ήταν σημαντική (EBU, 2019). Σύμφωνα με τον Beckett (2019) η κατάρτιση αυτή θα μπορούσε να γίνει μέσω διαδικτυακών μαθημάτων και να αφορά την αίθουσα σύνταξης στο σύνολό της, όσο και για την ατομική μάθηση. Η συνεχής κατάρτιση είναι απαραίτητη για να μπορούν οι δημοσιογράφοι να χρησιμοποιούν τα εργαλεία TN με κατάλληλο και δεοντολογικό τρόπο. Αυτό όχι μόνο θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των δημοσιογράφων, αλλά θα τους επιτρέψει επίσης να διατηρήσουν τον έλεγχο και την εποπτεία της διαδικασίας παραγωγής ειδήσεων (Beckett, 2019).

Σύμφωνα μάλιστα με την EBU, με δείγμα από 56 χώρες, το 40% των δημοσιογράφων θα ήθελε να μάθει περισσότερα για την TN και μόνο το 5% των newsrooms, τους προσφέρει τη δυνατότητα αυτή (EBU, 2019).

Οι εξελίξεις στην τεχνητή νοημοσύνη λοιπόν εμπεριέχουν ηθικές προκλήσεις που σχετίζονται και με τον τρόπο που οι ειδησεογραφικοί οργανισμοί χρησιμοποιούν τα νέα συστήματα στην καταγραφή και αναπαραγωγή των ειδήσεων, ενώ συχνά υπάρχουν

και νομικά ζητήματα. Την ίδια στιγμή οι διευθυντές ειδήσεων έρχονται αντιμέτωποι με τον κίνδυνο της ανακρίβειας και έλλειψης αξιοπιστίας που υπονομεύει την εμπιστοσύνη του κοινού. Στο θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων και της πατρότητας ενός πρωτότυπο έργου δημοσιογραφικής δουλειάς, υπάρχουν επίσης παρενέργειες και «γκρίζες ζώνες».

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων στηρίζεται στη στοιχειοθέτηση νομοθεσίας που δημιουργεί ένα πλαίσιο λειτουργίας με σαφή όρια και κατηγορίες δράσης.

Ο προτεινόμενος κανονισμός για την TN (AI Act) που θέτει νομικές απαιτήσεις για την ανάπτυξη και τη χρήση συστημάτων TN στην ΕΕ, από την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρθηκε από όλους τους δημοσιογράφους ως κάτι θετικό για ένα καλύτερο μέλλον, καθώς και οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί που χρησιμοποιούν TN θα πρέπει να συμμορφώνονται με αυτές τις απαιτήσεις, διασφαλίζοντας ότι τα συστήματά τους δεν προωθούν διακρίσεις ή προκαταλήψεις και ότι τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται είναι ακριβή και αξιόπιστα.

Μέσα από την συζήτηση με δημοσιογράφους στην Ελλάδα και μελέτη της διεθνούς βιβλιογραφίας για το ζήτημα, θα μπορούσαμε να πούμε πως οι τεχνολογίες Τεχνητής Νοημοσύνης δεν θα «σώσουν» τη δημοσιογραφία ούτε θα τη «αντικαταστήσουν». Ο κλάδος της δημοσιογραφίας αντιμετωπίζει ήδη πλήθος άλλων προκλήσεων, όπως η δυσαρέσκεια του κοινού, ο ανταγωνισμός, τα ασταμάτητα ωράρια.

Στην Ελλάδα η χρήση της στα newsrooms έχει ήδη ξεκινήσει και οι νόμοι που θα έρθουν μπορούν σίγουρα να βοηθήσουν στην ανεξέλεγκτη χρήση της, όπως και η εκπαίδευση των δημοσιογράφων - που φαίνονται πρόθυμοι να μάθουν για την λειτουργία των αλγορίθμων.

Καταληκτικά και έχοντας μια αισιόδοξη ματιά για το μέλλον των δημοσιογράφων και του λειτουργημάτων τους, η τεχνολογία και η εξελίξεις της μπορούν να «εισβάλλουν» στον κλάδο και να δώσουν μια λύση σε πολλές από αυτές τις προκλήσεις που αναφέρθηκαν. Το κρίσιμο είναι να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με την ηθική δεοντολογία του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

Το κάθε εργαλείο TN μπορεί με την σωστή χρήση να φέρει δημιουργικά Data Stories, εξοικονόμηση χρόνου και ενέργειας από ανιαρές απομαγνητοφωνήσεις συνεντεύξεων, προβλέψεις για την καλύτερη επικοινωνία κοινού και MME. Ωστόσο, με έναν

διαφορετικό χειρισμό μπορεί να φέρει περισσότερη προπαγάνδα από τα ΜΜΕ, περισσότερες διακρίσεις, περισσότερα λάθη και ψεύτικες ειδήσεις που να οδηγούν σε υποτίμηση του ρόλου του δημοσιογράφου από τους πολίτες.

Έχοντας στο μυαλό μας πως η χρήση και η δημιουργία ΤΝ, εξαρτάται τελικά από τον άνθρωπο, έτσι και η χρήση της στη δημοσιογραφία, μένει να δούμε ποια πλευρά θα επιλέξει η χώρα μας, οι δημοσιογράφοι και οι οργανισμοί ΜΜΕ στην υιοθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης. Ας μην ξεχνάμε όμως πως οι αλγόριθμοι μπορούν να «χειραγωγηθούν» σε έναν βαθμό που δεν είναι δυνατός με τους ανθρώπους, ούτε καν με τις πιο επιθετικές προσπάθειες εξαναγκασμού, πόσο μάλλον η έννοια του δημοσιογράφου (Lindén, 2017). Ο δημοσιογράφος που θέλει να ασκεί το λειτούργημά του ηθικά, είναι «εκ φύσεως» αντίθετος με κάθε μορφή χειραγώγησης. Εκεί βρίσκεται και η μεγάλη διαφορά του δημοσιογράφου και της ΤΝ και είναι και το σημείο που μας κάνει να ελπίζουμε πως η δημοσιογραφία όσες τεχνολογικές εξελίξεις και να έρθουν δεν θα χαθεί, αλλά θα δίνει φωνή σε όσους δεν έχουν και θα φανερώνει την αλήθεια, ακόμα και αν υπάρχουν πολλοί τρόποι και μέσα για να την αποκρύψουν. Έτσι και ο δημοσιογράφος πάντα θα υπερτερεί της ΤΝ και δεν θα τον «χειραγωγήσει» αλλά, θα καταφέρνει να την κάνει σύμμαχο και όχι ένα ακόμα εμπόδιο στον δρόμο του.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

1. Aronis, N. (2023, December 10). *Artificial Intelligence and journalism; the future is already here*. iMEDD Lab. <https://lab.imedd.org/en/artificial-intelligence-and-journalism-the-future-is-already-here/>
2. BBC. (2015, September 18). *The Juicer*. BBC News. <https://www.bbc.co.uk/rdnewslabs/projects/juicer/>
3. Beckett, C. (2019). *New powers, new responsibilities: A global survey of Journalism and Artificial Intelligence*. London: The London School of Economics.
4. Beckett, C. (2019). *New powers, new responsibilities: A global survey of Journalism and Artificial Intelligence*. London: The London School of Economics.
5. Biswas, S. (2023). Role of chatgpt in journalism: According to chatgpt. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4405396>
6. boyd, d. (2023). The structuring work of algorithms. *Daedalus*, 152(1). https://doi.org/10.1162/daed_a_01983

7. Chahal*, A., & Gulia, P. (2019). Machine learning and deep learning. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(12), 4910–4914. <https://doi.org/10.35940/ijitee.L3550.1081219>
8. Chahal, A., & Gulia, P. (2019). Machine learning a deep learning. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(12). [10.35940/ijitee.L3550.1081219](https://doi.org/10.35940/ijitee.L3550.1081219)
9. Cjr. (n.d.). *Artificial Intelligence in the news: How Ai Retools, rationalizes, and reshapes journalism and the Public Arena*. Columbia Journalism Review. https://www.cjr.org/tow_center_reports/artificial-intelligence-in-the-news.php
10. de-Lima-Santos, M.-F., & Ceron, W. (2021). *Artificial Intelligence in News Media: Current Perceptions and Future Outlook*. <https://doi.org/10.20944/preprints202110.0020.v1>
11. Devlin, Jacob., Chang, Ming-Wei., Lee, Kenton., Toutanova, Kristina. (2019). BERT: Pre-training of Deep Bidirectional Transformers for Language Understanding. [arXiv:1810.04805](https://arxiv.org/abs/1810.04805)
12. Diakopoulos, N. (2014). Algorithmic accountability. *Digital Journalism*, 3(3), 398-415. <https://www.doi.org/10.1080/21670811.2014.976411>
13. Dogas, Ch. (2021, December 4). *AI, freedom of choice, Aristotle and Kant*. Οικονομικός Ταχυδρόμος - Ot.gr; ot.gr. <https://www.ot.gr/2021/12/04/english-edition/ai-freedom-of-choice-aristotle-and-kant/>
14. Dörr, K. & Hollnbuchner, K. (2017). Ethical Challenges of Algorithmic Journalism. *Digital Journalism*, 5(4), 404-419. <https://www.doi.org/10.1080/21670811.2016.1167612>
15. Dörr, K. (2023). Artificial Intelligence and Ethical Journalism. In: Poff, D.C., Michalos, A.C. (eds) *Encyclopedia of Business and Professional Ethics*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-22767-8_1229
16. Dörr, K. N. (2015). Mapping the field of Algorithmic Journalism. *Digital Journalism*, 4(6), 700–722. <https://doi.org/10.1080/21670811.2015.1096748>
17. *EU AI act: First regulation on artificial intelligence: Topics: European parliament*. Topics | European Parliament. (n.d.). <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20230601STO93804/eu-ai-act-first-regulation-on-artificial-intelligence>
18. European Broadcasting Union (2019). News report 2019 the next newsroom unlocking the power of AI for public service journalism. EBU. Retrieved from https://www.ebu.ch/publications/strategic/login_only/report/news-report-2019
19. Fanta, A. (2017). Putting Europe’s robots on the map: Automated journalism in news agencies. University of Oxford; Reuters Institute for the Study of Journalism. Retrieved from <http://bit.ly/2m3NFzv>
20. Graefe, A. (2016). Guide to automated journalism. Retrieved from https://www.cjr.org/tow_center_reports/guide_to_automated_journalism.php
21. Guardian News and Media. (2024, May 23). *Michael Schumacher’s family win case against publisher over fake AI interview*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/sport/article/2024/may/23/michael-schumacher-family-win-legal-case-against-publisher-over-fake-ai-interview>
22. Hansen, M., Roca-Sales, M., Keegan, J. & King G. (2017). Artificial Intelligence: Practice and Implications for Journalism. Brown Institute for media innovation and the tow center for digital journalism. Columbia Journalism School. <https://www.doi.org/10.7916/d8x92prd>

23. Helberger, N. (2019). On the Democratic Role of News Recommenders. *Digital Journalism*, 7(8), 993-1012. <https://www.doi.org/10.1080/21670811.2019.1623700>
24. Ignatidou, S. (2019). *AI-driven Personalization in Digital Media*. London: Chatham House.
25. KORNFELD, H. (2024, May 22). *Wegen fake-interview MIT Michael Schumacher in "Die aktuelle": Doppel-Klatsche für Funke Mediengruppe*. kress. <https://kress.de/news/beitrag/147460-fake-interview-mit-michael-schumacher-in-quot-die-aktuelle-quot-doppel-klatsche-fuer-funke-mediengruppe.html>
26. Lees, A., Q. Tra, V., Tay, Y., & Gupta, J.(2022). A New Generation of Perspective API: Efficient Multilingual Character-level Transformers. (arXiv:2202.11176v1).
27. Lindén, C. (2017). Algorithms for journalism: the future of news work. *The Journal of Media Innovation*, 4(1), 60-76. <https://www.doi.org/10.5617/jmi.v4i1.2420>
28. Marconi, F. & Siegman, A. (2017). The future of augmented journalism: a guide for newsrooms in the age of smart machines. About AP insights. Retrieved from https://jeanetteabrahamsen.com/wp-content/uploads/2017/09/ap_insights_the_future_of_augmented_journalism.pdf
29. Marinou, C. (2024, January 16). *Ο ρόλος της Τεχνητής Νοημοσύνης στην αίθουσα σύνταξης*. iMedD Lab. <https://lab.imedd.org/o-rolos-tis-technitis-noimosynis-stin-aitousa-syntaxis/>
30. McIntosh, M. J., & Morse, J. M. (2015). Situating and constructing diversity in semi-structured interviews. *Global Qualitative Nursing Research*, 2, 233339361559767. <https://doi.org/10.1177/2333393615597674>
31. Moulakakis, V. (2023, July 13). *Η ηθική της τεχνητής νοημοσύνης και η διαφάνεια των αλγορίθμων*. LinkedIn. <https://www.linkedin.com/pulse/%CE%B7-%CE%B7%CE%B8%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%AE%CF%82-%CE%BD%CE%BF%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-moulakakis/>
32. Radsch, C. C. (2024, March 27). *Can journalism survive ai?*. Brookings. <https://www.brookings.edu/articles/can-journalism-survive-ai/>
33. Reuters and Graphiq deliver interactive data visualizations to publishers. Reuters. (2016, August 30). <https://www.thomsonreuters.com/en/press-releases/2016/august/reuters-graphiq-interactive-data-visualizations.html>
34. Rodrigues, F. (2017, August 26). *How the Associated Press is experimenting with headlines and modular stories to win Facebook*. Storybench. <https://www.storybench.org/how-the-associated-press-is-winning-facebook/>
35. Shanfeld, E. (2023a, September 6). *Ghostwriter's "heart on my sleeve," the AI-generated song mimicking Drake and the weeknd, submitted for Grammys*. Variety. <https://variety.com/2023/music/news/ai-generated-drake-the-weeknd-song-submitted-for-grammys-1235714805/>
36. Simon, F. M. (n.d.). *Artificial Intelligence in the news: How Ai Retools, rationalizes, and reshapes journalism and the Public Arena*. Columbia Journalism Review. https://www.cjr.org/tow_center_reports/artificial-intelligence-in-the-news.php
37. The Washington Post to use artificial intelligence to cover nearly 500 races on Election Day. (2016, October 19). The Washington Post.

- <https://www.washingtonpost.com/pr/wp/2016/10/19/the-washington-post-uses-artificial-intelligence-to-cover-nearly-500-races-on-election-day/>
38. Thurman, N., Dörr, K. & Kunert, J. (2017). When reporters get hands-on with Robo-writing. *Digital journalism*, 5 (10), 1240-1259.
<https://www.doi.org/10.1080/21670811.2017.1289819>
 39. Thurman, N., Lewis, S. C., & Kunert, J. (2019). Algorithms, Automation, and News. *Digital Journalism*, 7(8), 980–992.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1685395>
 40. Thurman, N., Moeller, J., Helberger, N. & Trilling, D. (2018). My friends, editors, algorithms, and I: Examining audience attitudes to news selection. *Digital Journalism*, 7(4). <https://www.doi.org/10.1080/21670811.2018.1493936>
 41. Underwood, C. (2019, November 17). *Automated journalism - AI applications at New York Times, Reuters, and other media giants*. Emerj Artificial Intelligence Research. <https://emerj.com/ai-sector-overviews/automated-journalism-applications/>
 42. Van Dalen, A. (2012). The Algorithms behind the Headlines: How Machine-Written News Redefines the Core Skills of Human Journalists. *Journalism Practice*, 6(5-6), 648-658.
 43. Williams, Z. (2023, April 18). “ai isn’t a threat” – Boris Eldagsen, whose fake photo duped the Sony judges, hits back. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/artanddesign/2023/apr/18/ai-threat-boris-eldagsen-fake-photo-duped-sony-judges-hits-back>
 44. Wolfe, C. R. (2023, June 27). *T5: Text-to-text Transformers (part one)*. Medium.
<https://towardsdatascience.com/t5-text-to-text-transformers-part-one-6b655f27c79a>
 45. E.E.: Νέα υπηρεσία για την τεχνητή νοημοσύνη. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. (2024, May 29).
<https://www.kathimerini.gr/world/563049067/e-e-nea-ypiresia-gia-tin-techniti-noimosyni/>
 46. Ζαφειρόπουλος, Κ. (2023, Δεκέμβριος 11). *Πόσο απειλεί τους δημοσιογράφους η Τεχνητή Νοημοσύνη*. ΕΦΣΥΝ. https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/414802_poso-apeilei-toys-dimosiografoys-i-tehniti-noimosyni
 47. Λαγουμιντζής, Γ., Βλαχόπουλος, Γ. & Κουτσογιάννης, Κ. (2015). Μέθοδοι συλλογής δεδομένων. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
 48. Μαντζούκας, Σ. Ποιοτική έρευνα σε έξι εύκολα βήματα η επιστημολογία, οι μέθοδοι και η παρουσίαση ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ, 46 (1), 88-98, 2007-Ανασκόπηση. Ανακτήθηκε από:
<http://old-eclass.uop.gr/modules/document/file.php/TS296/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%B%CF%85%CF%83%CE%B7%20%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%B4%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD.pdf>
 49. Μαυρόπουλος, Α. (2024). *Τεχνητή νοημοσύνη*. Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ
 50. Μουλακάκης, Ν. (2023, Ιούλιος 13). *Η ηθική της τεχνητής νοημοσύνης και η διαφάνεια των αλγορίθμων*. LinkedIn. <https://www.linkedin.com/pulse/%CE%B7-%CE%B7%CE%B8%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%AE%CF%82-%CE%BD%CE%BF%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-moulakakis/>

51. Παρασκευοπούλου - Κόλλια, Ε.Α. (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις. *Ανοικτή Εκπαίδευση: Το Περιοδικό Για Την Ανοικτή Και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Και Την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 72. <https://doi.org/10.12681/jode.9726>
52. Πασχαλιώρη, Β., & Μίλεση, Χ. (2005). Η ποιοτική μέθοδος της "συμμετοχικής" παρατήρησης: Επισημάνσεις και προβληματισμοί. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 21-23. Ανακτήθηκε από: <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos10/020-033.pdf>
53. Σιούφας, Μ. (2023, Δεκέμβριος 07). *Προστασία συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης (TN) και πνευματική ιδιοκτησία*. Lawyer magazine. <https://lawyermagazine.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%AE%CF%82-%CE%BD%CE%BF%CE%B7%CE%BC%CE%BF/>
54. Συμεού, Α. (2007). Εγκυρότητα και αξιοπιστία στην ποιοτική εκπαιδευτική έρευνα: Παρουσίαση αιτιολόγηση και πράξη. Πρακτικά 5ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρίας Ελλάδας "25 χρόνια Παιδαγωγικής Εταιρίας Ελλάδας", 333-339). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
55. Τριανταφύλλου, Α. (2023, Δεκέμβριος 06). *Τεχνητή νοημοσύνη: Η μεγάλη πρόκληση για τα ΜΜΕ*. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. <https://www.kathimerini.gr/society/562768249/techniti-noimosyni-i-megali-proklisi-gia-ta-mme/>

Παράρτημα: Πίνακες θεματικής ανάλυσης

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΧΡΟΝΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ	ΧΡΗΣΗ ΤΝ	ΕΡΓΑΛΕΙΟ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Τ.Β.	51	28	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	Speechmatics - ChatGPT	ΟΧΙ
Β.Π.	49	19	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	speechmatics - DeepL	ΟΧΙ
Β.Λ.	42	22	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	speechmatics	ΝΑΙ
Θ.Λ.	35	12	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	Speechmatics - ChatGPT	ΟΧΙ
Μ.Θ.	26	3	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	speechmatics	ΟΧΙ
Λ.Κ.	27	3	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	speechmatics	ΟΧΙ

Σ.Κ.	57	30	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	speechmatics	ΟΧΙ
Α.Π.	53	30	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	speechmatics	ΟΧΙ
Μ.Κ.	26	4	ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	ChatGPT - gemini	ΟΧΙ
Μ.Σ.	30	6	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ	speechmatics	ΟΧΙ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΗΘΙΚΗΣ	ΥΠΟΘΕΜΑ	ΑΠΟΨΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
Επαγγελματική ανασφάλεια	Απώλεια εργασίας	«Εγώ δεν ξέρω πόσο σύντομα, αλλά ξέρω πως κάποια στιγμή, ακόμα και αν είμαι αρχισυντάκτρια, θα χάσω την δουλειά μου»	8
	Διασφάλιση εργασίας	«Μου ακούγεται επιστημονική φαντασία. Ίσως έχουμε παρουσιαστές ρομπότ αλλά πώς θα κάνουν ρεπορτάζ;»	2
Παραπληροφόρηση – Fake News και Αξιοπιστία	Δημιουργία Ψευδών Ειδήσεων	«Τι πιο εύκολο να πέσει στην παγίδα της η παραπληροφόρηση των Fake News, συμβαίνει στο 100% σήμερα	10
	Μείωση Αξιοπιστίας	«Μπορεί να την επηρεάσει γιατί μπορεί να γίνουν λάθη να υπάρξουν	10

*και παρερμηνείες,
τόσο από τους
παραγωγούς και
τους
δημοσιογράφους
των ειδήσεων, όσο
και από το κοινό»*

Χρήσιμη

*«Σκέφτομαι πως αν
έγραφες ότι η
μεταγραφή την
συνέντευξη γίνει με
το τάδε εργαλείο
τεχνητής
νοημοσύνης ίσως
και να ενισχύσει
την αξιοπιστία.
Νομίζω πως δεν θα
ήταν κακό να
υπάρχει αναφορά»*

8

Διαφάνεια και Λογοδοσία

Απαραίτητη

*«Όπως πρέπει να
αναφέρεις τις πηγές
σου, θα πρέπει να
αναφέρουμε και τι
είδους TN
χρησιμοποιείται
στην σύνταξη μια
είδησης, άρθρου...
Οφείλει να
γνωρίζει το κοινό
τα πάντα»*

1

Αναλόγως

*«Κακό δεν θα ήταν
να το γνωρίζει,
αλλά ούτε και
κρίσιμο»*

1

Μεροληψία και Διακρίσεις

Δεδομένα κάνουν
διακρίσεις και

*«Με τον καιρό
γίνεται πιο ευρύ το
φάσμα των
δεδομένων που*

10

κάνει και κάθε εργαλείο TN έχουν αυτά τα εργαλεία οπότε σίγουρα θα γίνονται καλύτερα, γιατί κι εμείς ακόμα δουλεύοντας με αυτά αναγκάζονται να μεγαλώνουν τον όγκο των δεδομένων»

Μεροληψία μέσα από την «αντικειμενικότητα» του κώδικα «Μπορείς πολύ τεχνηέντως να παρουσιάζεις τα νέα περνώντας την δική σου οπτική πολύ υπόρρητα» 1

ΜΕΛΛΟΝ - ΛΥΣΕΙΣ	ΥΠΟΘΕΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
Επιμόρφωση	καλύτερη κατανόηση της TN	«Θα ήθελα να κατανοώ σε βάθος τον τρόπο που δουλεύει. Δεν θα με προβλημάτιζε τόσο ίσως. Θα ήθελα όχι να ξέρω κώδικα κλπ αλλά να μποω κάπως στον τρόπο “σκέψης” του»,	10

Ρόλος δημοσιογράφου	Αντιμετώπιση ηθικών ζητημάτων	<p>«Οι αλγόριθμοι θα σου δώσουνε ως αποτέλεσμα αυτό που θα του ζητήσεις συνεπώς ο ρόλος του ανθρώπου σε όλη την δημοσιογραφική διαδικασία είναι ο σημαντικότερος(...). Είναι αυτός ο οποίος θα χτενίσει θα κρίνει θα σκεφτεί»</p>	10
Νομοθεσία	-	<p>«Θα ήταν επικίνδυνο εάν δεν ρυθμιζόταν. Για όλα όσα ανέφερα παραπάνω»,</p>	10